

ΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον τὴν πρώτην καὶ δεκάτην ἔκτην ἐκάστου μηνός,

ὑπὲρ

Ἀλεξάνδρου Γ. Σκαλίδου

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΗΛΙΡΩΤΕΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι	δραχ.	6.	Μετὰ παραρτήματος	δραχ.	10.
Ἐν Τουρκίᾳ	φράγ.	8.	" " 	φράγ.	16.
Ἐν Μολδοβλαχίᾳ	φλωρ.	1.	" " 	φλωρ.	2.

ΑΘΗΝΗΣΙ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ.

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΛΙΩΤΙΣΣΗΣ,
ΑΡΙΘ. 14.

1868.

ΕΤΟΣ Γ'. ΦΥΛΑΚΑ. 95.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 1 Σεπτεμβρίου 1868.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περὶ τῆς ποιήσεως τῶν Ζακυνθίων. — Βίος Ὀβιδίου. — Ἱερουσαλήμ. — Βιβλιοκρισία. — Μία ὄνειρόπλακτος νόξ. — Ποίησις. — Ἄνθος Ἀλένης.

Π. ΚΙΣΣΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΩΝ

ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΩΡΑΝ ΙΣΤΡΙΑΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 94.)

Γῆ, οὐρανός καὶ θάλασσα, Θεὸς καὶ δημιουργία, ἄνθρωπος καὶ τὰ περ' αὐτοῦ πραττόμενα, ὅλα προσφέρουσι κατάλληλον ὕλην εἰς γόνιμον εὐφυΐαν, ἣτις ἐργαζομένη ἐν πλήρει ἰσχύϊ συντελεῖ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Φειδίου. Πρὸς ἀπόλαυσιν ὅμως αὐτοῦ ἀπαιτεῖται σκέψις καὶ μελέτη ἐφ' ὅλων τούτων τῶν κόσμων δι' ὧν ἀποθησαυρίζων γνώσεις ὁ τεχνικὸς ποιητὴς θὰ διατρέψῃ ἐπὶ τὸ μᾶλλον τὴν εὐφυΐαν του, θὰ διακρίνῃ τοὺς ἀληθεῖς χαρακτῆρας τῆς φύσεως, καὶ ἀναπλάττων τὸ ἰδανικόν, θὰ παραστήσῃ πλήρες καὶ τέλειον τὸ ἀριστούργημα τῆς ποιήσεως.

Ὁ τεχνικὸς λοιπὸν ποιητὴς ἐξέχει τοῦ

δημοτικοῦ καὶ ἀτέχνου κατὰ τὸ πλήρες τῶν γνώσεων, καὶ τὴν ἐκτενῆ ἔποψιν εἰς ἅπαντα κόσμον τῆς καλῆς φύσεως, δι' ὧν ἡ ἐπιστήμη καὶ μάθησις ἐκαθάρισε τὰς ἐννοίας του, ἐπλούτησε τὰς ιδέας, ἐπλούτισε τὴν εὐφυΐαν, καὶ ἐνίσχυσε τὰς ἐμπνεύσεις. Δημοτικοῦ ποιητοῦ τινος ἀτέχνου ποίημα, ὅσον ἐντελές καὶ ἂν ὑποτεθῇ εἰς τὸ εἶδος, ὅσον καὶ ἂν ἡ φαντασία πλαστοργήσῃ τὰς ἐννοίας του, ὅσον καὶ ἂν ἡ φιλοκαλία προσάψῃ τὸ χρῶμά της δὲν θὰ ἐπιφέρῃ ὅλον τὸν πλοῦτον ἐκεῖνον τῶν ἐννοιῶν, καὶ σύμπαν τὸ ἐξαστράπτον πολύτιμον κάλλος δι' ὧν καλλωπίσας τὸ ἀριστούργημα του ὁ τεχνικὸς ποιητὴς ἐκ τῶν διὰ μελέτης καὶ σκέψεως Ὑψαυρισμάτων ἐκ παντὸς κόσμου, παριστᾷ ἐγκαυχωμένας τὰς Μούσας μὲ τὰ ἀθάνατα ἔπη του. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν ὀρείλομεν νὰ διακρίνωμεν τὸν τεχνικὸν καλλιεργημένον ποιητὴν ἐκ τοῦ δημοτικοῦ καὶ ἀτέχνου.

Δὲν ἐννοοῦμεν ὅμως διὰ τῆς λέξεως τεχνικὸς, ὅτι ὁ ἐπασχολούμενος εἰς τὴν ποίησιν, ἐπειδὴ φυλάττει τοὺς κανόνες

της τέχνης, ἀριστεύει καὶ κατὰ τὸ δημιουργήματα. Δυνατὸν τις νὰ ἀποστηθίσῃ καὶ ἐξαιρέτα νὰ διδάσκῃ τοὺς κανόνας δλης τῆς ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀξιόλογα νὰ ὀμιλῇ ἐπικρίνων τὰς ἐλλείψεις, ἢ ἐκτιμῶν τὰ πλεονεκτήματα τινὸς ποιήματος, ἢ νὰ ἐπιτηδεύηται στιχοῦργων νύκτα καὶ ἡμέραν· ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦτο ἐμπνέεται ὡς ποιητής, καὶ δύναται νὰ ὑπερτερῆσῃ τὸν ἀδαῆ μὲν ἀλλ' εὐστοχον φύσει δημοτικόν, ἢ τὸν φύσει ἐμπνεόμενον ποιητὴν, ὅστις εὐδοκίμει καλλιερῶν τὸν νοῦν του διὰ σκέψεως καὶ μελέτης; Ἀνάγκη μεγαλοφυΐας, ἐμπνεύσεως, σπουδῆς καὶ πάσης πνευματικῆς καλλιουργίας, δι' ὧν θὰ διακρίνεται ὁ τεχνικός ποιητής καὶ καλλιερῆγμένος ἐκ τοῦ δημοτικοῦ καὶ ἀτέχνου. Ἰδοὺ πόσον ἐπλησιάσαμεν καὶ πρὸς τὴν λύσιν τούτων, λύοντες τὰ δύο προταθέντα ζητήματα.

(Ἀκολουθεῖ).

ΒΙΟΣ ΟΒΙΔΙΟΥ.

Ἐραρισθεὶς ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ Ριγουστίνη εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν Χρονικῶν καὶ Ἀσπυρῶν προταχθέντος βίου τοῦ Ὀβιδίου καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν.

Πόπλιος Ὀβίδιος Νάσων ἐγεννήθη ἐν Σούλμω, φρουρίῳ τῶν ἀρχαίων Πελιγῶν τὸ 711 ἔτος ἀπὸ Ῥώμης. Ἡ οἰκογένειά του ἀρχαίῳθεν ἀνῆκεν εἰς τὸ τάγμα τῶν ἱπποτῶν καὶ διῆγε πάντοτε ἐν εὐπορίᾳ. Νεανίσκος ὧν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του εἰς Ῥώμην ὅπως σπουδάσῃ τὴν Ῥητορικὴν, τὸ μόνον ἢ μᾶλλον τὸ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον προσφορώτερον μέσον ὅπως τις ἀποκτήσῃ φήμην καὶ πλοῦτην. Ἀλλ' οὗτος ἐγεννήθη ποιητής, καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιστῆ εἰς τὴν ἐνδόμουχον ταύτην ἐμπνευσιν. Μάλιστα καθ' ἣν στιγμήν ὁ πατήρ του φιλοστόργως τὸν ἤλεγχε καὶ αὐτὸς ἀπεφάσιζε σταθερῶς νὰ μὴ γράψῃ πλέον στίχους, ἐν ἀγνοίᾳ του σχεδόν, ἔρρεον τὰ ἄσματα ἐκ τοῦ καλῆμου του. Ἐν τούτοις ἐπὶ μικρὸν ὑπεχώρησε, καὶ πορευθεὶς καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας

πρὸς σπουδὴν τῆς Φιλοσοφίας καὶ Ῥητορικῆς ὑπεράσπισεν ὑποθέσεις τινὰς ἐν τῷ Φόρῳ καὶ ὠνομάσθη Τριάνδρος, Ἐκατόανδρος, Δέκανδρος, ὑπουργήματα προάγοντα εἰς ἕτερα ἐντιμότερα. Ἀλλὰ ταχέως ἀηδιασάμενος τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ βίου, ἀπισύρθη καθ' ὀλοκλήριον ἐκ τῶν τιμῶν, καὶ ὅλος ἐστράφη εἰς τὴν Ποίησιν, καταστάς ἐν βραχεὶ στενωτάτος φίλος τῶν πρώτων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς του, παρ' ὧν ἤκουεν ἀναγινωσκόμενα τὰ ἑαυτῶν ποιήματα, ἅτινα ὑπὸ μορφᾶς κομψοτάτας ἐξύμουν τὰς ζωηδέστερας αἰσχροτήτας. Οὐτε αὐτὸς ἐβράδυνε νὰ δώσῃ εἰς κυκλοφορίαν τὰ ἑαυτοῦ· καὶ ὁ Ἔρωσ, κατὰ τὴν τῶν χρόνων ἐκείνων συνήθειαν, τῷ παρέσχε τὸ ἀντικείμενον. Οἱ νεανικοὶ οὗτοι στίχοι, οἵτινες ὑπὸ τὸ πλαστὸν ὄνομα τῆς Κορίννης, κατὰ τινὰς ὑπενόουν τὴν κόρην, κατ' ἄλλους τὴν ἀνεψιάν τοῦ Αὐγούστου, ἐκυκλοφόρησαν συνειλεγμένοι, πρῶτον εἰς πέντε, μετὰ ταῦτα εἰς τρία βιβλία σὺν τῷ τίτλῳ Ἔρωτες.

Ἀσθενὴς ἀνθρώπου φύσις, ὡς ἡ τοῦ Ὀβιδίου, ἐξάσθηθη εἰς ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν συνεχῶν παραδειγμάτων τῆς διαφθορᾶς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Αὐγούστου καὶ εἰσήχθῃ. Ὅτ' ἰδωμεν ἐν τοῖς πρόσω τί ἕνεκα τούτου τῷ ἠκολούθησεν. Ἐν τούτοις αὐτὸς μετὰ τριῶν κατὰ σειράν συνῆλθεν εἰς γάμον συζύγων, ὧν αἱ δύο πρῶται παρ' αὐτοῦ ἀπεβλήθησαν ἕως αὐτῆς εἰς τὴν τρίτην εὔρε συζυγικὴν πίστιν καὶ ἦθη διάφορα τῶν ἑαυτοῦ. Ἐν μέσῳ παντὸς εἶδους διασκεδάσεων, ἐν αἷς κατηνάλισκε τὸν βίον του, ὁ Ὀβίδιος εὗρισκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γράψῃ, καὶ νὰ γράψῃ πολὺ. Ἴσως εἰς οὐδένα ἕτερον τῶν ποιητῶν περρηθῆται τοσαύτη εὐτυχὴς γονιμότης ὡς εἰς τὸν ἡμέτερον. Εὐθύς μετὰ τὰ βιβλία τῶν Ἐρώτων συνέθεσε τὰς Ἡρωίδας, συλλογὴν ἐπιστολῶν, ἐν αἷς ἀρχαῖα τις γυνὴ παρεπονεῖτο ὅτι ἐπροδόθη. Μετὰ ταῦτα ὑπεδύσατο καὶ τὸν τραγικὸν κόθορον καὶ ἔγραψε τὴν Μήδειαν, ἐξ ἧς περιῆλθεν ἡμῖν εἰς μόνον στίχος καὶ ἐξ ἧς ἐσυμπέραναν ὁ αὐστηρὸς Κοῦϊντιλιανὸς τί ἤθελε δυνηθῆ ἢ μεγαλοφυΐα τοῦ Ὀβιδίου ἐὰν ἤθελε διὰ στενωτέρας διδασκαλίας χαλιναγωγηθῆ. Αἱ Μεταμορφώσεις, ἔργον σπουδαῖον καὶ ἐκτεταμένον, ἐν αἷς ψάλλονται οἱ ἀρχαῖοι

μῦθοι πρὸς ἀλλήλους διὰ λεπτοτάτου νήματος συνδεδεμένοι, ὅπως τὸ ποίημα ἔχει μορφήν Ῥωμαντικοῦ ποιήματος, συνετέθησαν παρ' αὐτοῦ ἐν ὠριμωτέρῃ ἡλικίᾳ, ἀλλ' ἐγκατελείφθησαν ἀτελεῖς ἕνεκα τῆς ἐπελευθέρσεως ἐξορίας. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀνήκει προσέτι ἡ περὶ τῶν φαρμάκων τοῦ Ἐρωτος πραγματεία, γραφεῖσα πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν ἐν ταῖς βιβλίοις τῆς τέχνης τοῦ Ἀγαπᾶν παχυλῶν αἰσχροτήτων, συντεθεῖσα κατὰ τὴν νεότητά του καὶ βραδύτερον δημοσιευθεῖσα· ἀλλ' ἡ διόρθωσις ὑπῆρξε χείρων τοῦ κακοῦ.

Ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ποιητοῦ τῶν τρυφερῶν Ἐρώτων τοῦ ἀγαπώμενου ὑπὸ τοῦ φιλοκάλου κόσμου ἐπεκρέματο δυστυχία ἣν οὐδέποτε ἤθελε πιστεῦσαι καὶ ἂν τῷ ἤθελε προμαντευθῆ παρ' αὐτοῦ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἢ τοῦ Δωδωνείου δάσους. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διέτρεχε τὸ πεντηκοστὸν τοῦ βίου του ἔτος, τῷ ἀνηγγέλην διαταγὴ τοῦ ἡγεμόνος του νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐντῷ ἄμα τὴν αὐλὴν, τὴν οἰκογένειάν του, καὶ τὴν Ῥώμην, καὶ νὰ μεταβῆ, ἐπ' ἀορίστῳ χρόνῳ, εἰς τὰ σύνορα τῆς Τόμιδος, ἐν τῇ κατωτέρῳ Μυσίᾳ, τῇ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ὅποια τις ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης ἐξορίας; Ὡδὴ καὶ πλάνη (carmen et error) λέγει ἡμῖν ὁ Ὀβίδιος, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐντεῦθεν αἱ διάφοροι γνώμαι, καὶ αἱ πολλαὶ ἀνερευνήσεις, καὶ τὰ πολλὰ συγγράμματα ἱκανὰ νὰ πληρώσωσιν ὀλόκληρον βιβλιοθήκην. Ἀλλ' ἡ σήμερον φαινόμενη ὡς μᾶλλον πιθανωτέρα γνώμη εἶναι, ὅτι ἡ τῆς τέχνης τοῦ ἔργου πραγματεία (carmen) δὲν παρέσχε τὴν πρόφασιν καὶ ὅτι ἡ ἀληθῆς αἰτία ὑπῆρξε τὸ ὅτι εἶδε καὶ ἀπρονοήτως ἀπεκάλυψε πολιτικὸν τι μυστήριον τῆς αὐλῆς. Ὅπωςδὴποτε ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι βέβαιον ὅτι ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ Ὀβιδίου ἡ δυστυχία αὕτη, ἢ διότι πολὺ εἶδεν ἢ διότι πολὺ ὠμίλησεν, ὥφειλε νὰ γνωρίσῃ μετὰ μεγίστης του βλάβης ὅτι ἐν ταῖς Αὐλαῖς δὲν πρέπει τις νὰ ἔχῃ οὔτε ὄφθαλμούς, οὔτε γλῶσσαν. Ὅταν ὑπέστη τὴν ἐξορίαν εἶχε μὲν ἀποπερατώσει, ἀλλ' οὐχὶ τελειοποιήσει, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, τὰς Μεταμορφώσεις, καὶ εἶχε γράψῃ τὰ πρῶτα ἔξ βιβλία τῶν Χρονικῶν (Fasti) καὶ σχεδιάσει τὰ ἕτερα ἔξ. Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο ἀρχὴν ἔδωκεν ἢ κατὰ τὸ ἔτος 755 ἀπὸ

Ῥώμης, γενομένη κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐγούστου ἀναμόρφωσις τοῦ Ῥωμαίου Καλανδαρίου. Ἡ βωμική λειτουργία, ἡ ἐτυμολογία ἐκάστου μηνός, ὁ κρῖμός τῶν ἐν παντὶ σεληνιαῖῳ μηνὶ ἐμπεριεχομένων ἑορτασίμων ἡμερῶν, ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐκθεσις τῶν ἐν χρίσει κατὰ τὰς ἑορτάς ἱεροπραξιῶν καὶ πομπῶν, ἡ γέννησις καὶ ἡ δύσις τῶν ἀστέρων, εἰσι τὸ ἀντικείμενον τῶν Ὀβιδίων Χρονικῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ ὕλη καθ' ἑαυτὴν ἤθελεν ὑπάρξει ὀλίγον ἀλλοτρίᾳ τῆς ποιήσεως, καὶ ἐπαχθύει εἰς τὴν ἀκοήν, ἡ φαντασία τοῦ ποιητοῦ ἠδυνήθη διὰ συνεχῶν καὶ καταλλήλων ἐπεισοδίων νὰ τὴν καταστήσῃ εὐχάριστον καὶ λαμπρὴν αὐτὴν διὰ τῶν χρωμάτων τῶν ποιητικῶν εἰκόνων.

Ἐν τούτοις ἡ μεγάλη καὶ ἀπροσδόκητος δυστυχία διεχώρισεν, ὡς συμβαίνει πάντοτε εἰς ὁμοίαις περιστάσει, τοὺς ἀληθεῖς ἐκ τῶν πλαστῶν φίλων τοῦ Ὀβιδίου, ὅσους στρέφων πέριξ τοῦ ὀρθαλμοῦ του ὀλιγίστους εἶδε τοὺς μετ' αὐτοῦ συγκλαίοντας περὶ τῆς ὁποίας ἀπιστίας παραπονεῖται συνεχῶς ὁ ποιητής, ἔχων ἀνάγκην ὑπερποτε ἤδη ἐν τῇ δυστυχίᾳ του τῆς παραμυθίας τῶν φίλων. Ἐν τῇ γῆ τῆς ἐξορίας του ἔγραψε τὰς συμφορὰς του, τὰς θλίψεις του, τὴν σκληροτάτην ζωὴν, ἢ διήγαγεν ἐν μέσῳ βαρβάρων ἀνθρώπων, ἐν μέσῳ αἰωνίων πάγων, συνεχῶν καὶ ἀπροσδοκῆτων ἐφόδων τῶν πλησίον λαῶν, εὐρισκόμενος ἐν ἀενάῳ φόβῳ περὶ τῆς ἰδίας ὑπάρξεως. Θλίψεις καὶ συμφοραὶ, αἰτινες βαθύτερον ἤθελεν μᾶς συγκινήσει, ἐὰν ὀλιγώτερον ἤθελε παρεπονεῖτο, ἢ μεθ' ἧττον ταπεινῶν κολακειῶν ἤθελε παρὰ τοῦ ἡγεμόνος ἰκετεύει τὴν ἐπιστροφὴν του. Τὰ βιβλία τῶν Μεταμορφώσεων καὶ αἱ ἐκ τοῦ Πόντου γραφεῖσαι Ἐπιστολαὶ περιέχουν τὰ παράπονά του. Ἀνωφελῆ παράπονά! ἐπειδὴ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον κατάρθρωσαν νὰ κάμψωσι τὴν ψυχὴν οὐδὲ τοῦ Αὐγούστου, οὐδὲ τοῦ διαδόχου του Τιβερίου· καὶ ὁ δυστυχὴς ποιητής ἀπέθνησκε μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν οἰκείων του κατὰ τὸ ὀγδοὸν ἔτος τῆς ἐξορίας του, καὶ πεντηκοστὸν ἔνατον τῆς ἡλικίας του.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἀνήκουσιν, ἐκτὸς τῶν προειρημένων, ἐν ποιημάτων διδασκαλικῶν de Medicamine faciei, ὅπου διδά-

σκονταί οί κανόνες τοῦ καθιστᾶν τὸ δέριμα λεῖον καὶ ὠραῖον, τοῦ βοστρυχίζειν τὰς κόμας καὶ οὕτω καθεξῆς· ἕτερόν τι ποιημάτων ἐπίσης διδασκαλικὸν καλούμενον Ἰβλιευτικόν, καὶ τι σατυρικόν κατὰ μίμησιν τοῦ Καλλιμάχου, ἐπιγραφόμενον Ibis. Πολλαὶ ἕτεραι ποιήσεις ἀποδίδονται αὐτῷ, αἵτινες ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν κριτικῶν ὑπολαμβάνονται ὡς ἀπόκρυφοί.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων ἐξάγεται ὅτι ὁ Ὀβίδιος συνέγραψεν εἰς πολλὰ εἶδη. Πρὸ πάντων ὁμῶς ὑπερέβησε τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τὸ ἐλεγειακόν, εἰς ὃ ἔγραψε τοὺς Ἐρωτας, τὰς Ἡρωϊδας, τὰς Μελαγχολίας καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου Ἐπιστολάς. Ἡ εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἀπόπειρά του μάλιστα διὰ τῶν Χρονικῶν δὲν ὑπῆρξεν ὅλως ἀνεπιτυχῆς ἀν καὶ ταῦτα φιλολογικῶς θεωροῦνται ὡς ἐν τῶν ἡττον ἀξιολόγων ἔργων του, ἀξιολογωτάτων ἄλλως τε διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐμπεριλαμβανομένην γνῶσιν τῆς ἀρχαιότητος. Εἰς τὸ ἠρωϊκὸν ἀνήκει τὸ μείζον τῶν ἔργων του, εἰς ὃ πρὸ πάντων ὀφείλει τὴν ἀθανασίαν του· καὶ ἕτερα εἰς ἕτερα εἶδη.

Ἄλλ' ἀν ἀφ' ἐνὸς ἡ γονιμότητος τοῦ πνεύματος ἀνεβίβασε τὸν Ὀβίδιον παρὰ τοῖς συγχρόνοις του ἐν μεγίστη ποιητοῦ φήμῃ, οὐχ ἡττον ἀφ' ἑτέρου τὸν ἐβλαψε διὰ τὴν παραμέλησιν τῆς τέχνης εἰς τὴν κρίσιν τῶν μεταγενεστέρων. Οὐχὶ διότι ἦν ἀπειρος τῆς τέχνης, ὅπερ πολλὰ τῶν συγγραμμάτων του χωρὶς διαψεύδουσιν, ἀλλὰ διότι ἦ, ὡς ἐν αὐτοῖς φαίνεται, περὶ πλείονος ἐποίητο τὸν ἔπαινον τῶν συγχρόνων του, τῶν μεταγενεστέρων, ἢ, ὡς ἕτεροι εἶπον, ἠγάπα αὐτὰ του τὰ ἐλαττώματα. Καὶ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα συνίστανται, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν κριτικῶν, εἰς τὰς συνεχεῖς ἐπαναλήψεις τῶν αὐτῶν πραγμάτων, εἰς τὴν λεπτολογίαν (κατακερμάτισιν) τῶν παραστάσεων, εἰς λάμπριν εἰκόνων συνεχῶς ψευδῆ, εἰς γλῶσσαν οὐχὶ πάντοτε καθαρωτάτην. Ὄθεν εἰς τὸν ποιητὴν τούτου ἐπίστευσαν ὅτι φαίνονται τὰ πρῶτα σπέρματα τῶν ἐλαττωμάτων ἐκείνων, τὰ ὅποια διὰ τοῦ Σενέκα, τοῦ Λουκανοῦ καὶ πολλῶν ἑτέρων διέφθειρον μετ' οὐ πολὺ τὴν Λατινικὴν φιλολογίαν. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀμαρτήμασι τούτοις ὑπάρχουν πολλὰ καὶ μεγάλα καλλοῖα. Ποικιλία εἰ-

κόνων καὶ τρόπων, εἰ ἐξοστὶ μοι εἰπεῖν; Ἀριστέως δροσερότης καὶ ζωηρότης χρωματισμοῦ, ὁποῖος ὁ ἐν τῇ Τιτιανῷ θαυμαζόμενος· εὐτυχέστατος πλοῦτος γλῶσσης, ἥτις τὰ πάντα ἐκφράζει ποιητικῶς. Ἐν τῇ παραστάσει τῶν παθῶν, μάλιστα τῶν τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πόνου, οὐδεὶς ἴσως τὸν ἔφθασεν. Ὡς πόσον θὰ ἦτο εὐτυχέστερος ἐὰν μετὰ τσοῦτων ἐξαισιῶν τῆς φύσεως δώρων ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ συνενώσῃ τὴν τέχνην τοῦ Ὁρατίου καὶ τοῦ Βιργιλίου, καὶ δὲν ἤθελε στρέψῃ τὴν ποίησιν εἰς αἰσθητικὴν ἡδονὴν, καὶ εἰς ὄργανον διαφθορᾶς!

N. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ.

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

(Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ περιηγήσεως τοῦ Λαμαρτίνου.)

Τὴν 28 ὀκτωβρίου, ἀναχωροῦμεν τὴν πέμπτην ὥραν τῆς πρωΐας, ἐκ τῆς ἐρήμου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Περιμένομεν τὴν αὐγὴν ἑφιπποῖ, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ μοναστηρίου, κεκλεισμένη δι' ὑψηλῶν τειχῶν, διὰ νὰ μὴ συγκοινωνήσωμεν, ἐν τῷ σκότει, μετὰ τῶν μεμολυσμένων Ἀράβων καὶ Τούρκων τοῦ χωρίου καὶ τῆς Βηθλεέμ. Τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν ἐκινήσαμεν· ἀνέβημεν ὄρος τι ὄλον κατὰ σπάρτον ὑπὸ βράχων φαιῶν καὶ προσκεκολλημένων τῶν μὲν εἰς τοὺς δὲ ὡς ἐὰν τοὺς εἶχε λαξεύσει χεὶρ ἐργάτου. — Ἄμπελοι ἔρπουσαι, μὲ φύλλα κίτρινα ἐκ τοῦ φθινοπώρου, ἐσύροντο ἐντὸς μικρῶν ἀγρῶν ἠρωτριωμένων εἰς τὰ διαλείμματα τῶν βράχων, καὶ μέγιστοι λίθινοι πύργοι, ὅμοιοι ἐκείνων τοὺς ὁποῖους μνημονεύει τὸ Ἄσμα Ἰσραήλ, ὑψοῦνται ἐντὸς τῶν ἀμπέλων τούτων:—συκαῖ, τῶν ὁποίων ἡ κορυφὴ ἀπεγυμνώθη τῶν φύλλων, εἰσὶν ἐρριμμένοι εἰς τὰ ἄκρα τῆς ἀμπέλου, καὶ τὰ μαῦρα οὐκ ἔχοντες πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ βράχου.— Δεξιόθεν ἡμῶν, ἡ ἔρημος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ὅπου ἐκάντησεν ἡ « φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ » ἀνοίγεται ὡς ἀπειρον χά-

σμα μεταξὺ πέντε ἢ ἕξ ὑψηλῶν καὶ κελευθῶν ὀρέων, καὶ εἰς τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον μένει κενὸν μεταξὺ τῶν πετρῶν κορυφῶν τῶν, διανοίγεται ἔμπροσθέν μας ὁ ὄριζων τῆς Αἰγυπτιακῆς θαλάσσης, κεκλυμμένος ὑπὸ μαυρωπῆς ἀχλὺς:— ἀριστερόθεν ἡμῶν καὶ ἐγγύτατα, ἰδοὺ ἐρείπιον πύργου ἢ φρουρίου ἀρχαίου, ἐπὶ τῆς αἰχμῆς μαστοῦ πολὺ ὑψωμένου· διακρίνονται καὶ ἄλλα τινὰ ἐρείπια, ὅμοια μὲ ἀψίδα· ὑδραγωγείου, καταβαίνοντα ἐκ τοῦ φρουρίου τούτου· ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, κλήματά τινὰ αὐξάνουσιν εἰς τοὺς πόδας τῶν ἐρειπίων καὶ ῥίπτουσιν ἐπὶ τῶν καταρρέυστων ἀψίδων θόλους τινὰς γλῶσσης κίτρινης καὶ ὠχρᾶς· εἰς ἡ δὲ δύο τερέβυθοι φέρονται μεμονωμένοι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τούτοις· εἶναι τὸ φρούριον καὶ ὁ τάφος τῶν τελευταίων ἠρωϊκῶν ἀνδρῶν τῆς ἰερᾶς ἱστορίας, τῶν Μικκαβαίων.— Ἀφίνομεν ὀπισθεν ἡμῶν τὰ ἐρείπια ταῦτα, ἀστράπτοντα ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων ἀκτίνων τῆς πρωΐας· αἱ ἀκτίνες αὗται δὲ εἶναι διακελυμένοι, ὡς ἐν Εὐρώπῃ, εἰς ἀόριστόν τινα καὶ συγκεχυμένην λάμπριν, εἰς ἀκτινοβολίαν λαμπρᾶν καὶ γενικὴν ὀρυμνισίαν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων τὰ ὅποια μᾶς κρύπτουσι τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς βέλη πυρίνα, διαφόρων χρωμάτων, ἠνωμένοι εἰς τὸ κέντρον τῶν, καὶ διαχωριζόμενοι εἰς τὸν οὐρανὸν καθ' ὅσον μακρύνονται τοῦ κέντρου· αἱ μὲν εἶναι ἐλαφροῦς ἀργυροχρῶς, αἱ ἄλλαι ἀμαυρῶς λευκαί· αἱ μὲν ἔχουσι χροῶμα γλυκὺ ῥοδόχρουν καὶ ὠχρὸν εἰς τὰς ἄκρας, αἱ δὲ εἶναι πυρρόχρῶς καὶ θερμαὶ ὡς ἀκτίνες πυρκαϊᾶς, — διαχωρίζονται, καὶ ἐν τούτοις εἶναι ἀρμονικῶς συννηνωμένοι διὰ χροῶν διαδοχικῶν καὶ ἀλλοιουμένων· ὁμοιάζουσι μὲ λαμπρᾶν ἱριδα τῆς ὁποίας ὁ κύκλος εἶναι τεθλασμένος εἰς τὸ στερέωμα καὶ ὅστις διασπείρεται εἰς τοὺς ἀέρας·— τὸ ὠρχίον τούτο φαίνεται τῆς ἀνατολῆς ἢ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου παρουσιάζεται ἡμῖν ὑπὸ τοιαύτην θέαν, ἀφ' ὅτου εἴμεθα εἰς τὴν ὄρεινὴν γῶραν τῆς Γαλιλαίας καὶ τῆς Ἰουδαίας· εἶναι ἡ γῶς καὶ ἡ ἐσπέρα οἷα περὶ τῶν οἰσπῶν οἱ ἀρχαῖοι ζωγράφοι, εἰκὼν ἥτις ἤθελε φανῆ ψευδῆς διὰ τὸν μὴ ἰδόντα αὐτήν.— Καθ' ὅσον ἡ ἡμέρα προχωρεῖ, ἡ διακεκριμένη λάμπρις, καὶ τὸ γλαυκὸν ἢ διάπυρον ἐκάστης τῶν φωτεινῶν τούτων ῥάβδων, ἐλατ-

τοῦται καὶ διαλύεται εἰς τὸ γενικὸν φῶς τῆς ἀτμοσφαιρας. — Καὶ ἡ σελήνη ἥτις ἐκρέματο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας, ῥοδόχρῶς ἀκόμη καὶ πυρρόχρῶς, ἐξελλείρεται, λαμβάνει χροῶμα μακροχρῶδες, καὶ βυθίζεται εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς δίσκος ἀργυροῦς, τοῦ ὁποῖου τὸ χροῶμα ὠχρᾶ καθ' ὅσον βυθίζεται εἰς βαθὺ ὕδωρ.— Ἄφου ἀναβῶμεν δευτέρον τι ὄρος ὑψηλότερον καὶ γυμνότερον τοῦ πρώτου, ὁ ὄριζων ἀνοίγεται αἰρνης δεξιόθεν, καὶ φαίνεται τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν τελευταίων κορυφῶν τῆς Ἰουδαίας ὅπου εἴμεθα, καὶ τῆς ὑψηλῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς Ἀραβίας. Τὸ διάστημα τοῦτο κατακλύζεται ἡδὴ ὑπὸ τοῦ κυματόεντος καὶ ἀτμώδους φωτός τῆς πρωΐας· μετὰ τοὺς κατωτέρους λόφους τοὺς ὑπὸ τοὺς πόδας μας, ὁ ὄρθακμος δὲν διακρίνει πλέον τίποτε ἄλλο ἐκτὸς τοῦ σκοτεινιώδους ἐκείνου διαστήματος ὁμοίου μὲ εὐρείαν θάλασσαν. Ἐπὶ τῶν ὀχλῶν τῆς φανταστικῆς ταύτης Ὀκλάσσης, ὀλίγον τι πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ὀρίζοντός μας, καὶ μίαν περίπου λεῖψαν μακρὰν ἡμῶν, ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἐπὶ τετραγώνου τινὸς πύργου, ἐπὶ ἐνὸς μιναρῆ ὑψηλοῦ καὶ ἐπὶ τῶν παχέων τοίχων κτιρίων τινῶν στεφόντων τὴν κορυφὴν χαμηλοῦ λόφου, καὶ τῶν ὁποίων τὴν βᾶσιν μᾶς ἀπέκρυπτεν αὐτὸς ὁ λόφος· ἀλλ' εἰς τινὰς αἰχμᾶς τοῦ μιναρῆ, εἰς τινὰς ὑψηλοτέρας ἐπάλλξεις τῶν τειχῶν, καὶ εἰς τὴν μέλαιναν καὶ κυανὴν κορυφὴν θόλων τινῶν πυρκαμιδευιδῶν ὀπισθεν τοῦ πύργου καὶ τοῦ μεγάλου μιναρῆ, διέκρινέ τις πόλιν τῆς ὁποίας μόνον τὸ ὑψηλότερον μέρος ἐφαίνετο, καὶ ἥτις κατήρχετο κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου· ἡ πόλις αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ Ἱερουσαλήμ· ἐνόμιζον ὅτι ἀπείχομεν ἐτι πολὺ, καὶ ἕκαστος ἡμῶν, μὴ τολμῶν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ὀδηγόν, φοβούμενος μήπως ἰδῆ τὴν ὀπτασίαν διαλυομένην, ἠγάλλετο ἐν σιωπῇ βλέπων τὴν πόλιν, καὶ τὰ πάντα ἐνέπνεον τὸ ὄνομα τῆς Ἱερουσαλήμ! Αὕτη ἦτο· ἀπετυποῦτο κίτρινη καὶ ἀμαυρὰ ἐπὶ τῆς κυανῆς ἐπιφανείας τοῦ στερεώματος καὶ τῆς μελαίνης ἐπιφανείας τοῦ ὄρους τῶν Ἰλκιδῶν. Ἐσταματήσαμεν τοὺς ἵππους μας διὰ νὰ τὴν θεωρήσωμεν ἐν τοιαύτῃ μυστηριώδει καὶ καταπληκτικῇ ἐμφανίσει. Ἐκαστον βῆμα τὸ ὁποῖον εἴχομεν νὰ κάμωμεν, καταβαίνοντες εἰς τὰς βαθείας καὶ σκοτεινίας

κοιλιάδας αίτινες ἦσαν ὑπὸ τοὺς πόδας μας, ἐμελλεν ἐκ νέου νὰ τὴν ἀποκρύψῃ ἀπὸ τὰ βλέμματά μας· ὁπισθεν τῶν ὑψηλῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὑψηλὸς καὶ πλατύς λόφος ὑψοῦτο ἐν δευτέρᾳ γραμμῇ μελανότερος ἐκείνου ὅστις ἔκρυπτε τὴν πόλιν· ὁ δεύτερος οὗτος περιώριζεν ἡμῖν τὸν ὀρίζοντα. Ὁ ἥλιος ἄφινεν ἐν τῇ σκιά τὴν δυτικὴν πλευράν· ἀλλὰ θίγων διὰ τῶν καθέτων ἀκτίνων τοῦ τὴν κορυφὴν ἐφάνετο πλημμυρίζων αὐτὴν διὰ διαφρανοῦς φωτός, καὶ δὲν ἀνεγνωρίζε τις τὸ ἀόριστον σύνορον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ εἰμὴ ἐκ τινῶν πλατέων καὶ μελανῶν δένδρων πεφυτευμένων ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς, καὶ διὰ τῶν ὁποίων εἰσέδουον αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες· ἦτο τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν ἦσαν αἱ αὐταὶ ἐλαῖαι, γηραιαὶ μάρτυρες τοσοῦτων ἡμερῶν γραφειῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, βραχεῖται ἐκ τῶν θείων δακρύων, τοῦ αἵματηροῦ ἰδρώτος, καὶ τῶν ἄλλων δακρύων, καὶ τῶν ἄλλων ἰδρώτων, ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἦτις κατέστησεν αὐτὰς ἱεράς. Διέκρινέ τις συγκεχυμένως ἄλλας τινὰς σχηματιζούσας κηλίδας σκοτεινάς εἰς τὰ πλευρά τοῦ ὄρους· ἔπειτα τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ ἔτεμον τὸν ὀρίζοντα καὶ ἔκρυπτον τοὺς πρόποδας τοῦ Ἱεροῦ ὄρους· ἐγγύτερον ἡμῶν, καὶ ἀμέσως ὑπὸ τὰ βλέμματά μας, ἡ πετρώδης ἔρημος ἦτις χρησιμεύει ὡς περιοχὴ εἰς τὴν πετρώδη πόλιν· αἱ ὑπερμεγέθεις ἐκαίναι πέτραι καὶ στακτόχροοι ἐκτείνονται ἀνευ δικοπής ἀπὸ τοῦ μέρους εἰς τὸ ἡμέθια, μέχρι τῶν θυρῶν τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ λόφοι ταπεινῶνται καὶ ὑψοῦνται, στεναὶ καὶ λάδες στρέφονται κυκλοτερώς καὶ ὀριεῖδως περὶ τοὺς λόφους ἐκείνους. Κενὸν διάστημα ἐκτοστῶν τινῶν ποδῶν ἐκτείνεται μόνον μεταξὺ τῆς θύρας τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἡμῶν. Ἡ θύρα τῆς Βηθλεὲμ, ἔχουσα ὑπὲρ αὐτὴν δύο πύργους στεφομένους δι' ἐπάλλεων γοθθικῶν, ἀλλ' ἔρημος καὶ σιωπηλὴ ὡς αἱ ἀρχαῖαι ἐκείναι θύραι τῶν ἐγκαταλελειμμένων φρουρίων, ἦτο ἀνοικτὴ ἐνώπιόν μας. Ἐμείναμεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς ἀκίνητοι θεωροῦντες αὐτὴν· διακαιόμεθα ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ τὴν ὑπερβῶμεν, ἀλλ' ἡ πανώλης ἦτο εἰς μεγίστην ἐνστασιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· δὲν μᾶς ἐδέχθησαν δὲ εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τῆς ἐρήμου εἰμὴ

ἐπὶ τῇ ῥητῇ ὑποσχέσει νὰ μὴ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν. Δὲν εἰσῆλθωμεν, καὶ στραφέντες ἀριστερᾶ, κατέβημεν βραδέως κατὰ μῆκος τῶν ὑψηλῶν τειχῶν, ὠκοδομημένων πλησίον τάφου τινὸς ὅπου ἐβλέπομεν ἐκ διαλειμμάτων τοὺς θεμελίους λίθους τοῦ ἀρχαίου περιβόλου τοῦ Ἡρώδου. Κατὰ πᾶν βῆμα συναντῶμεν κοιμητήρια τουρκικὰ· τὰ κοιμητήρια ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἡ πανώλης ἐπλήρου ἐκάστην νύκτα, ἦσαν μεστὰ ἀθροισμάτων γυναικῶν ὀθωμανίδων καὶ ἀράβων κλαιουσῶν τοὺς συζύγους ἢ τοὺς πατέρας των. Σκηναὶ τινες ἦσαν ἐστημέναι ἐπὶ τῶν τάφων, καὶ ἐπὶ τῇ ὀκτῶ γυναικῶν καθήμεναι ἢ γονυπετεῖς, κρατοῦσαι ὠραία τέκνα τὰ ὁποῖα ἐγαλούχουν, ἐξέφερον κατὰ διαλείμματα θρηνώδεις κραυγὰς, ἄσματα ἢ προσευχὰς ἐπιταφίους, τῶν ὁποίων ἡ θρησκευτικὴ μελαγχολία ἤρμοζε θαυμασίως μετὰ τὴν σκηνὴν τῆς ἐρημώσεως· ἦτις ἐξετυλίσετο ἐνώπιόν μας. Αἱ γυναῖκες αὐταὶ δὲν ἦσαν κεκαλυμμέναι, τινὲς μάλιστα ἦσαν νέαι καὶ ὠραῖαι· εἶχον πλησίον των καλάθια τεχνικῶν ἀνθέων, ζωπῶν χρωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφύτευον περὶ τοῦ τάφου, βρέχουσαι αὐτὰ μετὰ τὰ δάκρυά των. Ἐκείνη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πρὸς τὴν γῆν νεωστὶ ἀνακινήθεισαν, καὶ ἔψαλλον εἰς τὸν νεκρὸν ψαλμούς τινὰς τοῦ μυρολογίου των ὡς ἐὰν ὠμίλουσαν αὐτῷ χαμηλοφώνως· ἔπειτα, σιωπῶσαι, ἐφάνοντο ὡσεὶ περιμένουσαι νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπάντησιν. Οἱ ὄμιλοι οὗτοι τῶν γυναικοπαίδων, καθήμενοι ἐκεῖ διὰ νὰ κλαύσωσιν ὄλην τὴν ἡμέραν, ἦσαν τὸ μόνον σημεῖον ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ κατοικίας ὑπερ εἶδομεν καθ' ὄλην τὴν περιφέρειαν τῶν τειχῶν· ἐκτὸς τούτου, οὐδεὶς θόρυβος, οὐδεὶς καπνὸς ὑψοῦτο· καὶ περιστερὰ τινες, πετῶσαι ἐκ τῶν συκῶν πρὸς τὰς ἐπάλλεεις καὶ ἐκ τῶν ἐπάλλεων πρὸς τὰ ἄκρα τῶν ἱερῶν δεξαμενῶν, ἦσαν ἡ μόνη κίνησις καὶ ὁ μόνος ψιθυρισμὸς τοῦ ἀφώνου καὶ κενῶ ἐκείνου περιβόλου.

Εἰς τὸ ἡμισυ τῆς καταβάσεως ἦτις ὠδήγει εἰς τὸν Κεδρῶνα καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, εἶδομεν βαθύ σπήλαιον, ἀνοικτὸν, οὐ μακρὰν τῶν τάφρων τῆς πόλεως. Δὲν ἠθέλησα νὰ σταματήσω· ἤθελα νὰ ἰδῶ κατὰ πρῶτον τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τίποτε ἄλλο παρ' αὐτὴν, καὶ αὐτὴν ὀλόκληρον, περικλειομένην δι'

ἐνός μόνου βλέμματος μετὰ τὰς κοιλάδας καὶ τοὺς λόφους τῆς, μετὰ τὴν Ἰωσαφάτ καὶ τὸν Κεδρῶνά τῆς, μετὰ τὸν ναὸν καὶ τὸν τάφον τῆς, μετὰ τὰ ἐρείπια καὶ τὸν ὀρίζοντά τῆς!

Διέβημεν ἀκολούθως πρὸς τῆς θύρας τῆς Δαμασκοῦ, θελκτικῶν μνημείων ἀραβικῆς καλλιστηρίας, περικλειομένου ὑπὸ δύο πύργων. ἔπειτα ἐστράφημεν δεξιᾶ πρὸς τὴν γωνίαν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος τῆς πόλεως κανονικὸν τετράγωνον, καὶ ἔχοντες ἀριστερᾶ τὴν βυθίαν καὶ σκοτεινὴν κοιλάδα τῆς Γεθσημανῆ τῆς ὁποίας κατέχει καὶ πληροῖ τὸ βάθος ὁ ξηρὸς χειμάρρος τοῦ Κεδρῶνος, ἠκολούθησαμεν, μέχρι τῆς θύρας τοῦ ἀγίου Στεφάνου, ἀτραπὸν στενὴν, ἐγγιζούσαν τὰ τεῖχη, διακοπτομένην ὑπὸ δύο ὠραίων δεξαμενῶν, εἰς τὴν μίαν τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσε τὸν παραλυτικόν. Κατωφέρεια ἀπότομος καὶ πλατεῖα καταβαίνει ἀφῆνης πρὸς ἀριστεράν, πρὸς τὴν γέφυραν ἣτις διασχίζει τὸν Κεδρῶνα, καὶ ἄγει εἰς Γεθσημανῆ καὶ εἰς τὸν κήπον τῶν Ἑλαιῶν. Διέβημεν τὴν γέφυραν ταύτην, καὶ ἀφιπεύσθημεν ἀπέναντι ὠραίου κτιρίου ἀρχιεπισκοπικῆς συνθέτου, ἀλλ' εἶδους ἀρχαίου καὶ αὐστηροῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι ὡσεὶ τεθλασμένον εἰς τὸ βαθύτερον μέρος τῆς κοιλάδος Γεθσημανῆ καὶ κατέχει ὄλον αὐτῆς τὸ πλάτος. Εἶναι ὁ ὑποτιθέμενος τάφος τῆς Παρθένου, μητρὸς τοῦ Χριστοῦ· ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀρμενίους τῶν ὁποίων τὰ μοναστήρια ἦσαν τὰ μᾶλλον δεκατιζόμενα ὑπὸ τῆς πανώλους. Δὲν εἰσῆλθωμεν λοιπὸν ἐντὸς τοῦ βωμοῦ τοῦ τάφου· ἤρεσθη νὰ γονυπετήσω ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης βαθμίδος τῆς αὐτῆς ἣτις προηγείται τοῦ ὠραίου τούτου ναοῦ, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶ ἐκείνην τῆς ὁποίας τὴν εὐλαβὴ καὶ τρυφρὰν λατρείαν πᾶσα μὴτηρ διδάσκει νηπιόθεν εἰς τὸ τέκνον τῆς. Ἐγερθεὶς παρετήρησα ἀγρὸν ἐγγίζοντα ἐξ ἐνός μέρους μετὰ τὴν ὑψηλὴν ὄλην τοῦ χειμάρρου Κεδρῶνος καὶ ἐξ ἄλλου ὑψοῦμενον ἔπιπασθῆτος μέχρι τῆς βάσεως τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν. Μικρὸς λίθινος τοῖχος περικυκλοῖ τὸν ἀγρὸν τοῦτον, καὶ ὀκτὼ ἐλαῖαι εἰς ἀπόστασιν τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα βημάτων ἢ μίαν τῆς ἄλλης, τὸν καλύπτουσι σχεδὸν ὀλόκληρον διὰ τῆς σκιάς

των. Αἱ ἐλαῖαι αὐταὶ εἶναι μεγέθους τοιοῦτου οἷον ἐγὼ οὐδέποτε εἶδον· ἡ παρὰ τοὺς ἀνακλιβάζεις τὰ ἔτη των μέχρι τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐποχῆς τῆς ἀγωνίας τοῦ Θεανθρώπου ὅστις ἐξελίχθη αὐτὰς διὰ τὴν κρύψη τὴν θείαν ἀγωνίαν του. Ἡ θείων ἐπιβεβαιῶσι εἰ ἀνάγκη τὴν παρὰ τοὺς ἦτις τὰς καθίστα σελαστάς· αἱ ὑπερμεγέθεις ῥίζαι των ἀνήγειρον τὴν γῆν καὶ τοὺς καλύπτοντας αὐτὰς λίθους, καὶ ὑψοθεῖσαι κατὰ πολλοὺς πόδας ὑπὲρ τὸ ἕδαφος, προτρέφουσι εἰς τὸν περιηγητὴν φυσικὰ ἐδώλια, ὅπου δύναται νὰ γονυπετήσῃ ἢ νὰ καθήσῃ διὰ νὰ συνάξῃ τὰς ἱεράς σκέψεις αίτινες κατέρχονται ἐκ τῶν σιωπηλῶν κορυφῶν των. Κορμὴ ὀζώδης, κοιλανθεὶς ὑπὸ τοῦ χρόνου, κλίνει δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ καὶ ἀφίνει κρεμωμένους τοὺς εὐρεῖς καὶ συμπεπλεγμένους κλάδους του, τοὺς ὁποίους ὁ πέλεκυς ἐκατοντάκις ἐκοψε διὰ νὰ τοὺς ἀνανεώσῃ. Οἱ γηραιοὶ καὶ βαρεῖς οὗτοι κλάδοι, οἵτινες κλίνουσιν ἐπὶ τοῦ στελέχους, ἔχουσιν ἄλλους νεαρωτέρους οἵτινες ὑψοῦνται ὀλίγον πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐκφεύγουσι καυλοὶ τινες ἐνός ἢ δύο ἐτῶν, ἐπιστερόμενοι διὰ τινῶν φύλλων, καὶ μαυρισμένοι ὑπὸ τινῶν μικρῶν κυανῶν ἐλαιῶν αίτινες πίπτουσιν ὡς λείψανα οὐράνια ἐπὶ τῶν ποδῶν τοῦ χριστιανοῦ ὀδοιπόρου. Ἀπεχωρίσθη τῆς συνοδίας ἦτις εἶχε μείνει περὶ τὸν τάφον τῆς Παρθένου, καὶ ἐκάθησα πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῶν ῥιζῶν τῆς μᾶλλον μακροσυμένης καὶ γηραιότερας τῶν ἐλαιῶν ἐκείνων· ἡ σκιά τῆς μετ' ἔκρυπτεν ἀπὸ τὰ βλέμματά των ποιμένων οἵτινες ἔβρισκον τὰ μελανὰ ποιμνία των ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν. Ὑπὸ τὰ βλέμματά εἶχα τὸν Κεδρῶνα καὶ τὰς κορυφὰς ἄλλων τινῶν ἐλαιῶν αίτινες καλύπτουσι εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὄλον τὸ πλάτος τῆς κοιλάδος Ἰωσαφάτ. Οὐδεὶς θόρυβος ὑψοῦτο ἐκ τῆς κοίτης τοῦ ξηροῦ χειμάρρου· οὐδὲν φύλλον ἔφροισεν ἐπὶ τοῦ δένδρου· ἔκλειτε πρὸς στιγμὴν τοῦ ὀρθοκλήμου· μετ' ἐβῆμεν κατὰ φαντασίαν εἰς τὴν νύκτα ἐκείνην, τὴν παρχμονὴν τῆς λυρωτέως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καθ' ἣν ὁ οὐράνιος ἀπεσταλμένος ἔπιε μέχρι πυθμένος τὸ ποτήριον τῆς ἀγωνίας, πρὶν δεχθῆ τὸν θάνατον ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἀνθρώπων, ὡς μισθὸν τῆς οὐρανίας ἀποστολῆς του. Ἐξήτουν καὶ ἐγὼ

νά συμμερισθῶ τὴν σωτηρίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἤλθε νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον· ἐφανταζόμην τὸν ὠκεανὸν τῶν ἀγωνιῶν ὅστις κατέκλυσε τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὅταν δι' ἐνὸς βλέμματος περιέβαλεν ὅλας τὰς ἀθλιότητας, ὅλα τὰ σκότη, ὅλας τὰς πικρίας, ὅλας τὰς ματαιότητας· ὅταν ἠθέλησε νὰ ἀνεγείρῃ μόνος τὸ φορτίον ἐκεῖνο τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν δυστυχιῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται κύπτουσα καὶ στένουσα ἐν τῇ στενῇ ταύτῃ κοιλάδι τοῦ κλαυθμῶνος· ὅταν ἐνόησεν ὅτι μόνον μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς του ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ ἀλήθειαν καὶ νέαν παρηγορίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὅταν, ὀπισθοχωρῶν ὑπὸ φρίκης ἐνώπιον τῆς σκιάς τοῦ θανάτου τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο ἤδη ἐπ' αὐτοῦ, εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του: «Παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο!» Καὶ ἐγὼ, ἄνθρωπος ἄθλιος, ἀμαθὴς καὶ ἀσθενὴς, ἠδυνάμην λοιπὸν νὰ ἀναφωνήσω ὡσαύτως εἰς τοὺς πόδας τοῦ δένδρου τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας: Κύριε! παρελθέτωσαν τὰ ποτήρια ταῦτα τῶν πικριῶν καὶ κενωθῆτωσαν παρὰ σοῦ εἰς τὸ ποτήριον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπιες ἤδη διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων ἡμῶν!—Αὐτὸς, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τὸ πῆρ μέχρι πυθμένου, —σὰς ἐγνώριζε, σὰς εἶχεν ἰδεῖ· ἤξευρε διατὶ ἐμελλε νὰ τὸ πῆρ· ἤξευρε ποῖα ἀθάνατος ζωὴ τὸν περιέμενεν εἰς τὸ βάθος τοῦ τριημέρου τοῦ τάφου. — Ἄλλ' ἐγὼ, Κύριε, τί γνωρίζω, ἐξαίρεσει τοῦ πόνου ὅστις συντρίβει τὴν καρδίαν μου, καὶ τῆς ἐλπίδος τὴν ὁποίαν ὁ πόνος αὐτὸς μὲ ἐδίδαξεν.

Ἠγέρθη καὶ εθαύμασα πόσον θείως ὁ τόπος οὗτος προωρίσθη καὶ ἐξελέχθη διὰ τὴν ὀδυνηροτέραν σκηνὴν τοῦ πάθους τοῦ Θεοανθρώπου. Ἦτο κοιλάς στενὴ καὶ βαθεῖα· κλειομένη πρὸς ἄρκτον ὑπὸ ὕψων σκοτεινῶν καὶ γυμνῶν τὰ ὁποῖα ἔφερον τοὺς τάφους τῶν βασιλέων, σκιαζομένη πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς σκιάς τῶν σκοτεινῶν καὶ γιγαντωδῶν τειχῶν πόλεως ἀνομιῶν κεκαλυμμένη πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, καὶ διασχίζομένη ὑπὸ χειμάρρου ὅστις ἐκύλιε τὰ πικρὰ καὶ κιτρινωπὰ ὕδατά του ἐπὶ τῶν συντετριμμένων βράχων τῆς κοιλάδος ἰωσαφάτ. Βήματά τινα μακρὰν, βράχος μέλας καὶ γυμνὸς ἀποσπᾶται ἐκ τῆς ὑπερείας τοῦ ὄρους, καὶ, ἐπικρεμάμενος ἐπὶ

τοῦ Κεδρῶνος καὶ τῆς κοιλάδος, φέρει ἀρχαίους τινὰς τάφους βασιλέων καὶ πατριάρχων, ἔχόντων ἀρχιτεκτονικὴν γιγαντώδη καὶ ἀλλόκοτον, καὶ ῥίπτεται, ὡς ἡ γέφυρα τοῦ θανάτου, ἐπὶ τῆς κοιλάδος τῶν κλαυθμῶν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΗΜΑΤΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

Γ Η Ο

ΠΑΥΛΟΥ ΔΑΜΠΡΟΥ,

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Κ Α Ι

ΕΤΕΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗ

Κ Α Ι

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΡΟΝ.

Τρίτον ἤδη ἐκδίδονται αἱ ποιήσεις αὐταί, ἅς πάντες οἱ καὶ ἐλαχίστην ἔχοντες φιλοκαλίαν γνωρίζουσιν ἐκ στήχους. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν ἡμῖν παιδίον καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι κρατῶν τὸ βιβλίον ὑπὸ τὴν μασχάλην ἐνόμιζα ὅτι θησαυρὸν ὁλόκληρον ἀνεῦρον καὶ ἀπεστήθιζον τὸν Θεὸν Βάγια, τὸν Βλαχάβαν καὶ τὰ ἄλλα, ἵνα ἀναπολώ αὐτὰ ἐν ἡσυχίᾳ καθ' ὃν χρόνον ὁ διδάσκαλος παρέδιδε τὴν ἀριθμητικὴν ἢ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ψυχρολογίαν. Σήμερον ὅτε ἐπανεβλέπω τοὺς στίχους τούτους, αἰσθάνομαι τὴν χαρὰν ἐκείνην ἣτις διεγείρεται ἐπὶ τῇ συναντήσει φίλου μεθ' οὗ διήλαθον στιγμὰς εὐδαίμονας. Πᾶν τετρά-

στιχον εἶναι προσηφίης μου ἀνάμνησις καὶ αἰσθάνομαι πρὸς τὰ ἔργα ταῦτα σεβασμὸν καὶ λατρείαν, δύο αἰσθήματα ὅπως πολέμια τῆς κριτικῆς. Ἄλλως τε πολλὰ κριτικὰ ἐδημοσιεύθησαν ἐπ' αὐτῶν ἄλλοτε καὶ μέχρι ἐσχάτων, ὥστε ἐκτὸς γενικῶν τιμῶν παρτηρήσεων δὲν ἔχομεν τί νὰ προσθέσωμεν.

Ὁ Ζαλακώστας καὶ ὁ Κ. Βλαχωρίτης εἰσὶν οἱ δύο ποιηταὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ὁποίων ἐνεσάρκωθη ὁ ἀρματωλικὸς βίος· ὁ Ζαλακώστας, ἀκριβῆς παρτηρητής, σπουδάσας ἐν τῇ φύσει τὸν κόσμον ὃν περιέγραψε, ἔχων φιλοκαλίαν πολλὴν ἀλλ' ὀλίγην εὐρεσίαν, ἔγραψε κάλλιον τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, τουτέστιν ἀπλοῦστερον καὶ ἀληθέστερον· ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ὀλίγον διαφέρει τῆς τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων καθόσον δ' ἀφορᾷ τὸν βίον εἰκόνησε κάλλιστα τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ὄψιν· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀρματωλοῦ δὲν τὴν ἠσθάνθη· εἰς τοῦτο δὲ πρὸ πάντων ἐπέτυχεν ὁ ποιητὴς τῶν Μνημοσύνων. Ὁ εὐγενῶς ἄγριος ἐκεῖνος χαρακτηρ τοῦ κλέφτου, τὸ ἀδάμναστον ἀλλὰ καὶ περιπαθὲς αὐτοῦ, ὅλος ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀρματωλοῦ περιγράφεται ἐντελέστατα εἰς τὰ ἔργα ταῦτα. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον οὕτω φανταζόμεθα τὸν ἀρματωλὸν καὶ τὸν κλέφτην καὶ πάσας ἐκεῖνας τὰς γενεάς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τοὺς νεωτέρους ἡρωϊκούς χρόνους τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ ἔθνους· οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν ἀφελεῖς εἰς τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, τολμηροὶ μέχρι τοῦ ἀπίσθου εἰς τοὺς κινδύνους, καρτερικοὶ εἰς τὰς ὀδύνας, πιστοὶ εἰς τὸν φίλον καὶ εἰς τὸ καρποφύλλι αὐτῶν, οὐδέποτε καταβλάστομενοι, ἀλλ' αἰωνίως παλαύοντες, καὶ θρηνοῦντες μόνον διὰ τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος αὐτῶν. Καὶ τοιοῦτοι εἰσὶν εἰς τὰ Μνημόσυνα. Ἀνάγνωτε τὸν Δῆμον καὶ τὸ Καρποφύλλι του. Δὲν εἶναι ἀληθὴς ὁ ἔρωσ τοῦ Δήμου πρὸς τὸν σύντροπον τῶν κινδύνων αὐτοῦ, πρὸς τὸν φύλλα τῆς ζωῆς του, πρὸς τὸ καρποφύλλι του; Καὶ τί δικαιότερον· τὸ καρποφύλλι ἐκεῖνο τὸν συνοδεῖ πάντοτε καὶ πικτοῦ, εἰς τὰ ὄρη, εἰς τοὺς βράχους, τὴν νύκτα, τὴν ἡμέραν, τὸν χειμῶνα, τὸ θέρος, αἰωνίως κεῖται εἰς τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ἑτοιμὸν ν' ἀνακράξῃ ἅμα ἀναφανῆ ἐχθρὸς καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ φέρει ὀκ-

νατον. Νομίζεις ὅτι ἀπέκτιστε ψυχὴν ὁ ψυχρὸς σίδηρος καὶ ὅπως ὁ Δῆμος ἀγαπᾷ τὸ ὄπλον, καὶ αὐτὸ ἀνταγκᾷ τὸν Δῆμον· ὑπάρχουσι στιγμὰὶ κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Δῆμος ἐνταρκούται εἰς τὸ καρποφύλλι· ὅτε σπικρίζει αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὄρου, γοιατίζει καὶ σκοπεύει· τότε σίδηρος καὶ Δῆμος ζῶσιν, αἰσθάνονται συγχρόνως. Ἄλλ' ὁ Δῆμος ἐγήρασε,

Ἐργὴν ἔλεγχ τ' ἄρματα, οἱ χεῖροι τὴν ἀνδρείά μου.

Ὁ Δῆμος προκισθάνεται τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ θέλει καθ' ἣν στιγμὴν ἀποθνήσκει ν' ἀκούσῃ ἔσχατον τὴν φωνὴν τοῦ συντρόφου αὐτοῦ ἀνταγκούσαν μακρὰν ἐπὶ τῶν ὄρειων. Εἰς τὸν νεώτερον τῶν κλεφτῶν ἀναθίπει τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἐπρεσε τὸ κλεφτόπουλο, σὺν νάτανε ζερκάδι, ἠγλάσῃ ἔγχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φορὰς φωνάζει «Ὁ Γέρο Δῆμος πῆθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πῆται». Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀντιβούσκανε εἰ βράχοι, τὰ λαγκάδια, ἴσταν τὴν πρώτην τουρεκίαν, κ' ἔπειτα δευτερόναι. Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὕστερη, τ' ἄσο τὸ καρποφύλλι βροντᾷ, μουγκρίζει σὺν θεοῖς, τὰ σωθικά του ἀνοίγει, φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται σὺ χλωμὰ λαθεμένο, Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κερμὸν χάνεται, πᾶει, πᾶει.

Ἄκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοή μετ' ἐν βαθύ τὸν ὕπνῳ, Τ' ἀγὼν τοῦ χαῖλι ἐγάλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια... Ὁ Γέρο Δῆμος πῆθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πῆται.

Τ' ἀνδρειομένου ἡ ψυχὴ τοῦ γεροῦ τοῦ Κλέφτη μετ' ἐν βοῇ τοῦ τουρεκιοῦ σὺν ὄννεσ' ἀπαντιέται Ἀδερφικὰ ἐγκλιζόνται, χάνονται, σβῶνεται, πᾶν.

Οἱ ἀναγνώσται τῶν ποιημάτων τῆς δύσεως, τὰ ὁποῖα ἀποπνεύουσιν ἀπελπιστικὴν αὐστηρότητα, θέλουσιν ἴσως παρατηρήσει ὅτι τινὰ τῶν ποιημάτων τοῦ Βλαχωρίτου ὑπερβαίνουσι τὸ ἐλεεινὸν καὶ ἐγγιζοῦσι τὸ φοικῶδες. Ὁ Θεάνσης Βάγιας, ὁ Κατζαντώνης, καὶ τὸ τρίτον μέρος τοῦ Βλαχάβαν διεγείρουσι μετὰ τοῦ ἐλέου καὶ τὴν φρίκη. Καὶ ἠκούσαμεν πολλοὺς καὶ μάστιστα ἄνδρας, ὧν ἡ γνώμη ἔχει βεβρότητα λέγοντας ὅτι δὲν συνεκινήθησαν ἀλλ' ἐσπαρῆθησαν ἀναγινώσκοντες τὰ ποιήματα ἐκεῖνα· ἠσθάνθησαν ὅτι εἰσθάνεται ὁ παρρησιαζόμενος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς. Καὶ ἔμως ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι ἀληθὴς, οὐδὲ δύναται νὰ καιρολογηθῇ ὡς ἐλάττωμα εἰς τὸν Κ. Βλαχωρίτην τοῦτο, αἰσθητικῶς τοῦλάχιστον. Ἐμπρότοις τοιαύτη εἶναι ἡ παράδοσις ἢ ἡ ἱστορία· ὁ Βλαχωρίτης δὲν πλάττει, χρωματίζει· καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς εἰκόνης εἶναι τὸ μέγιστον

πεμπον φύσημα ὁμοιον τιτᾶνος, καὶ φρικῶν ἐθεώρουσεν τὴν σατανικὴν καὶ μυσαρᾶν ἐκείνην μορφήν. Ἀφῆνης οἱ μυῶνές του ἐξογκοῦνται, οἱ ὀδόντες του τρίζουσι, τὰ μέλη του περισφιγγονται καὶ μειδίαμα δηλητηριώδες φαίνεται πλανώμενον ἐπὶ τῶν ὠχρῶν χειλέων του! Ἦτο ὁ νεκροθάπτης, ὅστις κοιμώμενος ὠνειρεύετο πτώματα. Ἀναπαρεστάθη εἰς τὴν φαντασίαν μου ὁ πρὸ μικροῦ παραιτήσας με θάνατος· τρέμων ὠπισθοχώρησα ἀπέναντι τοῦ εἰδεχθοῦς ἐκείνου τέρατος, ἐτρέπην εἰς φυγὴν καὶ πνευστιῶν ἔφθασα εἰς δωμάτιον ἀμυδρῶς φωτιζόμενον ὑπὸ λυχνίας. Πρῶτον ἀντικείμενον ὑπερ προσέβλεπε τὰς αἰσθήσεις μου ἦτο πτώμα νεκροῦ ἐπὶ τραπέζης μεμολυσμένης ἀπὸ αἵμα, καὶ μέλλον νὰ συντελέσῃ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἐπιστήμης. Εὐρισκόμην εἰς δωμάτιον ἀνατομίας, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐξέπεμπεν εὐρώτα καὶ δυσωδίαν· σάρκες δὲ κεκοιμημένοι, βραχιόνες διαμεμελισμένοι, πόδες ἐξηρθρωμένοι, γαστέρες κεχωρισμένοι τοῦ σώματος καὶ διεσχισμένοι, ἐντόσθια εἰς σωρούς φύρδην μίγδην τεθειμένα, αἷμα στάζον ἀπὸ τραπέζας ἀνατομικᾶς, κρηνίκα ἀνατεταμένα με ὀφθαλμοῦς ἐξωρυγμένους καὶ τεθολωμένους καὶ παραπλήσιοι ἕτεροι ἀκρωτηριασμοί, ἐμαρτύρουσιν ὅτι τακτικὴ ἐπιστημονικὴ κρεοῦργία ἐλάμβανε χώραν ἐν τῷ δωματίῳ ἐκείνῳ. Τὸ ἀμυδρὸν ἐν αὐτῷ φῶς στερούμενον τροφῆς ἐσβέσθη μετ' οὐ πολὺ, ἐγὼ δὲ εὐρέθην εἰς σκότος ψηλαφητόν, μὴ ἠξεύρων πόθεν νὰ ἐξέλθω τοῦ ψυχροῦ τούτου δωματίου ὅπου ἡ φρίκη μὲ εἶχεν ὀδηγήσει. Ἐμείνα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκίνητος κρατῶν καὶ αὐτὴν τὴν ἀναπνοὴν μου, φοβούμενος μὴ ἀφυπνίσω τὸ ἄπνουν ἐκεῖνο πτώμα ὅπερ ἡ φαντασία μου παρίστανε με ὄλας τὰς κινήσεις του. Τέλος ὁ λόγος ὑπερίσχυσε, καὶ ἀκροποδητὶ καὶ ψηλαφῶν ἐπειράθην νὰ ἐξέλθω· μόλις ὁμως ἠψάμην ἀντικείμενου ψυχροῦ καὶ παραυτικά ψυχρὸς ἰδρῶς με περιέχυσε, καὶ ἀφῆκα κραυγὴν φρίκης. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ εὐρισκόμενος τρέχω πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶκαζον ὅτι ὑπάρχει ἐξόδος, καὶ ἐν τῇ σπουδῇ μου ῥίπτω χαμαὶ τὴν τράπεζαν μετὰ τοῦ πτώματος· ἡ πτώσις αὕτη ἔτι μᾶλλον ἐξησθένησε τὴν φαντασίαν μου, καὶ περίτρομος ἀφυπνίσθην . . . Ἦτο ὕπνος κεφαλῆς πυρεσοσύνης, καὶ καρδίας

καταβεβλημένης ἀπὸ ἀνιαρᾶς ἀλγηδῶνας καὶ πικρίας!

Ἐν Σύρῳ τὴν 28 Αὐγούστου 1868.

Γ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Α΄.

Ἐβίβριζε πλανώμενος ἐπὶ τῆς γῆς ἀσκόπως,
Καὶ ἦτο βακτηρία τοῦ ἡ θλίψις καὶ ὁ κόπος.
Ἐκ τῆς πατρίδος ἄγιος τὸν ἀπώθει δυνάστης·
Ἄς ἐδηγῆσθαι τὸν πτωχὸν ἐξωριστὸν ὁ Πλάστης.

Β΄.

«Ποτὲ δὲν ἐσταμάτησα· ἔχων σταθμοὺς τὰς πόλεις,
«Διῆλθον τὴν μακρὰν ὁδὸν τῆς οἰκουμένης ὅλης,
«Καὶ πρὸς λαοὺς ἐχώρησα ἀγνώστους καὶ ποικίλους
«Πλὴν δὲν ἀνεγνωρίσαμεν βλεπόμενοι ἀλλήλους...
«Ὅτε μακρόθεν ἔβλεπον, θνησκούσης τῆς ἡμέρας,
«Καλύβης ἀνυψούμενον καπνὸν εἰς τοὺς αἰθέρας,
«Εὐδαίμων, ἐπιθύριζα, ὅστις εὐρίσκει πάλιν
«Τὴν νύκτα, τὴν οἰκιακὴν ἐστίν του ἀπόνως,
«Κ' εἰς τῆς οἰκογενείας του κοιμᾶται τὴν ἀγκάλην·
«Δὲν ἔχει ὁ πλανώμενος ἐστίν, εἶναι μόνος.

«Κ' ἐδῶ τὰ δένδρα τὴν σκιὰν προσφέρουσι πλουσίαν,
«Κ' ἐδῶ τὰ ῥέεα δροσερὰν ἐκπέμπουν εὐωδίαν,
«Κ' εἰς τὴν καρδίαν θάλητρα ἐγείρουσιν ἐλπίδος,
«Ἀλλὰ δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ, τῆς φίλης μου πατρίδος.
«Ὁ ῥύαξ χύνεται ἀδρῶς· κ' εἰς τὴν κοιλάδα τρέχει,
«Πλὴν τὸ ψιθύρισμα αὐτοῦ ἠδύτητα δὲν ἔχει.
«Δὲν εἶν' ἐκεῖνο ποῦ ποτὲ τὴν νηπιότητά μου,
«Ὅς ἔσμα ἐνανθούριζεν ἐρώσης ἀηδόνος,
«Δὲν μ' ἐνθυμίζει τίποτε ἀπὸ τὰ παλαιά μου,
«Καὶ σύννοος ὁ ἐξοριστὸς ἀπέρχεται καὶ μόνος.

«Ἄσμα μὲ φέρει ἡ ἠχώ γλυκὴ ἀπὸ τὰ ὄρη·
«Ἰσως τὸ ψάλλει θελκτικὴ ὄνειροπόλος κόρη...
«Τ' ἀκούω καὶ τὸ βῆμά μου τὸ ἀσκοπον ῥυθμίζω·
«Ἀλλ' ἄσμα θελκτικώτερον ἀπὸ αὐτὸ γνωρίζω...
«Ὡς οἱ βλαστοὶ τῆς γηραιᾶν ἐλαίαν περιζώνουν,
«Ἐἶδον υἱοὺς λευκότριχας πατέρας νὰ κυκλώνουν.
«Ἀλλὰ οὐδεὶς μ' ἐκέλευεν υἱὸν περιληψέμενον,
«Οὐδεὶς ἐξ ὄλων ἀδελφῶν μὲ εἶπε φιλοφρόνως,
«Κανεὶς δὲν εἶπε «κἀθ' ἡσέο εἰς τὸν ἀπηυδαμένον»
«Δὲν ἔχει ὁ φερίοικος οἰκίους, εἶναι μόνος.

«Μὴ βλέμμα κάθυτρον, βρεθὲν, μὲ κύκνειον ἀγένη,
«Ἐἶδον πολλὰς νὰ μειδιοῦν παρθένους εἰς τὰ ξένα.
«Ἀλλὰ δὲν εἶχε δι' ἐμὲ μειδίαμα καμμία...
«Εἰς συμπελίτην ἐραστὴν ἐκάστη ἐμειδία!
«Ἐἶδον ἐφῆβους θλίβοντας τὰς χεῖρας ἐκ καρδίας
«Κ' ἐνθυμηθεὶς τοὺς φίλους μου τῆς πρώτης ἡλικίας,
«Τοὺς ἔπεινα μὲ συστολὴν τὴν χεῖρα καὶ δακρύων·
«Ἐπαίτην πλὴν μ' ἐνόμιζον ζητοῦντα ἐπιμόνως,
«Καὶ δὲν τὴν ἔθλιβον, ἀλλὰ τῆς ἐβρίπτου χροσίου...
«Τοὺς συγχωρῶ δὲν ἐννοοῦν τί πάσχει κανεὶς μόνος!

«Βαδίζων ἐξ ἀνατολῶν ποτὲ πρὸς μεσημβρίαν,
«Παράδοξον συνήνησα ἐδίτην νεανίαν·
«Τὸ βλέμμα εἶχεν, ὡς ἀστὴρ ὠχρὸς, ἄνευ ἀκτίνος·
«Ἄ! ἦτο ὁ ταλαίπωρος ἐξοριστὸς κ' ἐκεῖνος!
«Ἐκτοτε ἐπλανώμεθα ἑμῶ χωρὶς πατρίδα,
«Πλὴν μίαν πένθιμον ἀγῆν ὠχρότερον τὴν εἶδα·
«Μοῦ ἐθλίψε τὴν χεῖρά μου καὶ μ' εἶπε «ἔχε ὑγείαν!»
«Ὀἴμοι· ἀπέθανε! Κ' ἐγὼ μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος,
«Ἐν ἔθελξα εἰς τῆς ἑδοῦ σιγῶν τὴν ἐρημίαν,
«Κ' εὐρέθην πάλιν ἐρημος, κ' εὐρέθην πάλιν μόνος!

«Γλυκὺς ὁ κῶδων τοῦ νεοῦ, ἀγνώστου μου χωρίου,
«Ἐκέλει πάλλων ταπεινὸν λᾶν προ τοῦ Κυρίου.
«Μὲ μυστικὴν εἰς τὸν ναὸν εἰσεδύσα ἐλπίδα,
«Πλὴν τῆς Πατρίδος μου θεὸν εἰς τοὺς βωμοὺς δὲν εἶδα...
«Ὡ ναί· θεὸν καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαντῶμεν,
«Μόνον εἰς τῆς πατρίδος μας τοὺς βωμοὺς ὅταν ἴδωμεν.
«Τώρα ποῦ φεύγω; ποῦ λοιπὸν κ' ἐγὼ θὰ σταματήσω;
«Δὲν ἔχει τέρμα ἡ μακρὰ ὁδὸς μου ὡς ἐχθρόνος·
«Ἐμπρὸς, αἰετοτε ἔμπρὸς, καὶ πῶποτε ἐπίσω...
«Ἀπηυδασ πλανώμενος, κατερημάωην μόνος!

Γ΄.

Τοιαῦτα ἐπιθύριζε, βαδίζων αἰωνίως,
Κλονόμενος καὶ ἀσθενὴς ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος.
Ἄλλ' ἔπεσεν εἰς τῆς ἑδοῦ τὸ μέσον αἰωνιδίως,
Ὡς πίπτει εἰς τὴν ἐρημον εἰς μακρὰ μὲνος κρηνός.
Βαθὺς ἠκούσθη, πρὶν κλεισθῶν τὰ βλέφαρά του
| στένος.
Εἶπε «Πατρίς!» κ' ἐξέπνευσεν ἐξοριστὸς καὶ μόνος!

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΤΟ ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΑΛΟΗΣ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλ. 93).

— Ἀκούσατέ με! εἶπεν ἡ Ἴλλεν προσπαθοῦσα νὰ φανῇ ἡσυχος, δὲν εἶμαι παράφρων! Σᾶς ἠπάτησαν οἱ ἐχθροὶ μου. Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶμαι παράφρων.

— Τὸ ἠξεύρει καλλίτερον ἀπὸ τοὺς ἰατρούς!

— Καὶ ἀπὸ τὸν σφραγιδοφύλακα!
— Καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν τῆς θεῖαν ἢ ὅποια τὴν ἐπεριποιήθη τόσο πολὺ. Δυστυχῆς νέα!

Μὲ ὄλην τὴν ἀντίπαυσιν τῆς Ἴλλεν, αἱ δύο ἀρπυιαὶ κατώρθωσαν νὰ τὴν σύρωσιν εἰς τὴν ἀμαξάν ὅπου ἡ γέδνη Μομβράν ἐκάθησεν ἡδὴ. Ἐμειδίασεν αὕτη εἰρωνικῶς ἰδοῦσα τὸ θῆμά της τὸ ὅποιον ἐλαιοποθύμωσεν.

Ἐκ προφυλάξεως κατεβίβασε τὰ παραπετάσματα τῆς ἀμαξῆς, καὶ ἔπραξε κελῶς· διότι εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δρομίσκου συνήνησεν τὸν Ζὸε Βέαν καὶ τὸν γὰν οἴτινες δὲν θὰ ἐτρόμαζον διὰ τὴν διαταγὴν τοῦ σφραγιδοφύλακος.

Ἡ Σωσάννα, αἰσχυνοθεῖσα διὰ τὴν στιγμιαίαν ἀπομάκρυνσίν της, ἐπανῆλθεν ἀμέσως, καὶ ἰδοῦσα τὴν θύραν ἀνοικτὴν καὶ τὴν ἀμαξάν μακρυνομένην, ἐμάντευσεν εὐκόλως ὅλον τὸ μέγεθος τῆς δυστυχίας της καὶ τοῦ σφάλματός της. Ἐβρίσθη ὀδυρομένη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ἐραστοῦ της.

— Συγχωρήσατέ με! ὦ! συγχωρήσατέ με! ἀνέκραξε.

— Νὰ σὲ συγχωρήσω, Σωσάννα! Νὰ σὲ συγχωρήσω διατί; διότι ἐτρόμαξες;
— Ἡ Ἴλλεν... ἡ δυστυχῆς μὲς Ἴλλεν! ἐψιθύρισεν ἡ Σωσάννα.

Ὁ Ζὸε ὠχρίασε φρικωδῶς.
— Οἴμιαι, εἶπε· προτιμότερα ἢ βεβαιότης παρὰ ἡ ἀμφιβολία.

— Ἀνεχώρησεν... ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν της.

— Ἀνεχώρησεν! ἐπανέλαβεν ὁ Ζὸε· καὶ πτωχὴ ἐγὼ! Δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσω οὔτε μίαν στιγμὴν. Ἀνεχώρησε! καὶ ὁ κύρ Ἐβρίκος ὁ ὅποιος ἐπιστρέφει, ὁ Ἐβρίκος ὁ ὅποιος μὲ εἶπε νὰ τὴν προστατεύω, νὰ ἀγρυπνῶ ἐπ' αὐτῆς! . . . Δὲν θὰ τολμίσω πλέον νὰ τὸν ἰδῶ κατὰ πρόσωπον.

Ἐν τῇ πικρίᾳ τῆς ἀπογνώσεώς της, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν διὰ νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυα τὰ ὅποια ἀκουσίως ἐβρέον κατὰ μῆκος τῶν παρεῖων του. Ὁ γὰν ἐγένετο καὶ αὐτὸς ἐξω φρενῶν τὸ στήθος του ἐξογκώθη, ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐπανεῦρε τὴν συνήθη ἀταραξίαν

του. Έθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ συναίρου του καὶ τῷ εἶπε νὰ μὴ ἀπελπίζεται.

— Ἄς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ, προσέθηκε, θὰ σὰς τὴν ἀποδώσω.

— Ὑμεῖς;

— Ναί, ἔχετε τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ ποτὲ δὲν τὴν παρέβην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ἰπάρχουσιν ἐν Λονδίῳ ἑκατοντάδες ἄνθρωποι λαμβάνοντες τὸν τίτλον πρακτόρων, καὶ οἵτινες ἤθελεν εἶσθαι δύσκολον νὰ εἴπωσι ποίου εἴδους ὑποθέσεις ἐπιχειροῦσιν. Οὔτε ἀγοράζουσιν οὔτε πωλοῦσι, καὶ ἐν τούτοις ζῶσιν. Οἱ μὲν λέγονται ἄνθρωποι τοῦ νόμου, καὶ οὐδέποτε ἠτοίμασαν μίαν δικογραφίαν· ἄλλοι εἶναι ἐμποροῦπάλληλοι οἵτινες ἀξιοῦσιν ὅτι προεξοφλοῦσι γραμμάτια ἀφρόνων κληρονόμων, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἐν τούτοις τὰ μέσα νὰ πληρώσωσι τὸ ἐνοίκιον τοῦ πτωχικοῦ διαιτήματός των. Εἶναι φυλὴ ἀνθρώπων διὰ τοὺς ὁποίους ἡ τιμὴ εἶναι λέξις λησμονηθεῖσα, οἵτινες δὲν καταμετροῦσι τὸ ἔγκλημα εἰμὴ ἀναλόγως τῶν κινδύνων του, καὶ οἵτινες εἶναι ἔτοιμοι τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἀντὶ ἀμοιβῆς τινος ἀποχρώσεως.

Εἰς τῶν περιφημοτέρων τῆς τάξεως ταύτης ἦτο γέρον ἰσχυροῦ ἐξωτερικοῦ, τὸν ὁποῖον ὑπέθετον γενικῶς ὅτι εἶχε κερδήσει σημαντικὴν περιουσίαν, ἃν καὶ ἐντιμὸς ἔμπορος πολὺ ἤθελε δυσκολευθῆ νὰ ἐξηγήτῃ διὰ ποίων μέσων· διότι ὁ Οὐίλλιαμ Δαβίδ δὲν εἶχεν οὔτε βιβλία οὔτε ἐμπορεύματα· ἦτο λεπτομερέστατος εἰς τοὺς λογαριασμούς του καὶ οὐδέποτε ἐνεφανίσθη εἰς τὸ Χρηματιστήριον.

Ἡ γραῖα κωφὴ ἦτις πρὸ τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν συνεμερίζετο τὸν βίον του συνειθίζε νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν γειτόνων ὅτι ὁ γέρον μόνις ἀπαξ ἢ δις καθ' ἑβδομάδα ἐδέχετο ἐπισκέψεις. Ἐγνώριζον ὅτι ἐξήρχετο σπανιώτατα, εἰς τρόπον ὥστε συνεπέραινον φυσικῶς ὅτι οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν θὰ ἦσαν καλοὶ πελάται.

Ὁ γέρον ἐκάθητο εἰς μικρὰν τράπεζαν στρογγύλην ἐν τῷ μικρῷ σκοτεινῷ δωματίῳ τὸ ὅποιον ἐκάλει γραφεῖόν του,

ἐξετάζων εἰς τὸ φῶς λυχνίας διάφορα ἔγγραφα διεσπαρμένα ἐνώπιόν του καὶ κεκαλυμμένα κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ σημείων ἱερογλυφικῶν. Ἦσαν ἐκθίσεις τῶν ὀργάνων τὰ ὁποῖα μετεχειρίζετο διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις του. Πλησίον του ἔστατο ἀνὴρ μὲ τρίχας τραχείας ὡς χαίτην ἵππου καὶ ὕψος ἀπορασιαστικόν. Ἦτο ὁ ἐμπεπιστευμένος πράκτωρ του, γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Τυβούρν Νέδ.

— Τί ἔγεινε τὸ παιδίον; ἠρώτησεν ὁ κύριός του.

— Εἶναι εἰς τὸ ἐργαστήριον.

— Καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ὑψηλία;

— Καμμία, ἐφρόντισα νὰ ἀλλάξω τὰ φορέματά του μὲ χονδρὰ βράκη.

— Καλὰ! εἶπεν ὁ κύριός του λαμβάνων σημειώσιν. Ἰδοὺ ὑπόθεσις κανονισθεῖσα! . . . Καὶ ὁ λοχαγός;

— Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ!

— Τέλος! εἶπεν ὁ γέρον Δαβίδ μετὰ στεναγμοῦ εὐχαριστήσεως. Ὁ ἀσείος αὐτὸς περισσοτέρην βλάβην μοι ἐδίδεν παρά ὠφέλειαν. Ἦρέπει νὰ τὸν κάμωμεν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐὰν ἐπανέλθῃ δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ καμμίαν βοήθειαν ἐκ μέρους μου. Εἴτε τὸν κρεμάσωσιν εἴτε ἀποθάνῃ τῆς πείνης, ἀδιαφορῶ.

Κτύπος κώδωνος διέκοψε τὰς παρατηρήσεις ταύτας.

— Ἰπάγε νὰ ἰδῆς ποῖος εἶναι εἰς τὴν θύραν· ἀλλὰ μὴν ἀνοιξῆς.

Ὁ Νέδ ἐξῆλθε καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τινος στιγμῆς ἀφοῦ ἐξήτασε τὸν ἐπισκέπτην διὰ μικροῦ τινος κίγκλιδωτοῦ τῆς θύρας.

— Λοιπὸν ποῖος εἶναι; ἠρώτησεν ἀποτόμως ὁ γέρον.

— Δὲν ἤξεύρω· ἀλλὰ θὰ ἦτο καλὸν νὰ ὑπάγετε ὁ ἴδιος νὰ ἰδῆτε. Δὲν εἶναι συνήθης ἐπισκέπτης· ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν του φαίνεται ὡσάν πρίγκηψ.

— Τί φορεῖ;

— Εἶναι περιτυλιγμένος μὲ μέγαν ἰσπανικὸν μανδύαν. Εἰς τὴν χεῖρα ἡ ὁποία ἐκράτει τὸν μανδύαν τοῦτον διὰ νὰ κρύπτῃ τὸ πρόσωπόν του, εἶδα ἕνα διαμάντι χονδρὸ σὰν ἐκεῖνο . . .

— Ἄρκει, διέκοψεν ὁ γέρον ὅστις δὲν ἤθελε βεβαίως νὰ ἀκούσῃ τὴν παρομοίωσιν τοῦ Νέδ. Εἰσαξέ τον.

Μετὰ τινος στιγμῆς ὁ Μίραν-Ἄφαξ εἶ-

εἰσῆγετο εἰς τὸ σκοτεινὸν διαίτημα. Ὁ Νέδ τῷ προσέφερεν ἔδραν· ἀλλὰ πρὶν εὐραστηθῆ νὰ καθήσῃ, ὁ Ἰνδὸς ἐζήτησεν ἀποτόμως ἀπὸ τὸν γέροντα νὰ ἀποπέμψῃ τὸν ὑπηρέτην του.

— Ἰπάγε, τῷ εἶπεν ὁ Δαβίδ μετὰ γλυκύτητος, καὶ ἐπιμελήσου νὰ ἐμβαρκάρῃς τὰς πραγματείας ἐκείνας.

Αἱ λέξεις αὗται ἦσαν συνθηματικαὶ καὶ ἐσήμαινον ὅτι ὁ Τυβούρν Νέδ ὄφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἐπισκέπτην καὶ νὰ μάθῃ ποῦ κατοικεῖ. διότι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐζήτουν τὴν συνδρομὴν τοῦ γέροντος δὲν ἐφρόντιζον νὰ ἀφήσωσιν οὔτε τὰ ὀνόματά των οὔτε τὴν κατοικίαν των.

— Τώρα, κύριε, προσέθηκεν ἄμα ἔμειναν μόνοι, τί ἐπιθυμεῖτε;

Ἐὰν ὁ νέος Ἰνδὸς δὲν ἦτο βεβαιότατος περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ ὁποίου εὕρισκετο θὰ ἐδίσταζε πρὶν τῷ ἀποκριθῆ, τοσοῦτον εἶχε τὸ ἦθος σεβάσιμον.

— Ὄνομάξασθε Οὐίλλιαμ Δαβίδ;

— Ναί, διὰ νὰ σὰς ὑπηρετήσω.

— Μὲ ὠμίλησαν περὶ ὑμῶν, κύριε Δαβίδ, περὶ τῆς ἱκανότητός σας, περὶ τῆς δραστηριότητος μεθ' ἧς ἐκτελεῖτε τὰς ἀντιθεμένους εἰς ὑμᾶς ὑπηρεσίας. Μὲ εἶπον ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει δυσκολία τὴν ὁποίαν νὰ μὴ δύνασθε νὰ ἐξομαλύνετε.

— Ἄρκει ἡ πληρωμὴ νὰ ἐξισοῦται μὲ τοὺς κινδύνους καὶ τὴν ἐργασίαν.

— Καὶ ποῖαν πληρωμὴν νομίζετε ἀρκοῦσαν διὰ νὰ ἐπιχειρήσετε τὴν δραπέτευσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἐνὸς δεσμῶτος τῆς Νευγάτης;

— Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν! ὁ χρόνος εἶναι πολὺ βραχύς! ἀπεκριθῆ ὁ γέρον μὲ ὕψος σκεπτικόν.

— Τὸ ἤξεύρω.

— Περὶ τίνος κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος αὐτός;

— Διὰ φόνον.

— Διὰ φόνον! ἐπανελάθε βραδέως ὁ γέρον μὲ τόνον ἀνθρώπου σταθμίζοντος προσεκτικῶς ὅλους τοὺς κινδύνους. Θὰ ἦναι δύσκολον.

— Ἐὰν ἦτο εὐκολον, δὲν θὰ εἶχα ἀνάγκην τοιοῦτου ἀνθρώπου οἷος ὑμεῖς. Ἡ κοινωνικὴ τάξις τοῦ ἀνθρώπου περὶ τοῦ ὁποίου ἐνδιαφέρομαι εἶναι ταπεινοτάτη· ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο τὸ ζήτημα. Ἰσως

αἱ δυσκολίαι σὰς φανῶσι μικρότεροι ὅταν μάθετε ὅτι μόνον ἀπόπειρα φόνου ἐγένετο.

— Εἶναι ἀπολύτως τὸ αὐτό· ἡ ἐπιχειρήσις θὰ ἦναι ὄχι μόνον πολὺ δύσκολος· ἀλλὰ καὶ πολυέξοδος.

— Τὸ ἐπερίμην.

— Ἰπάρχουν τόσοι κίνδυνοι νὰ διατρέξωμεν! προσέθηκεν ὁ πράκτωρ ὅστις ἐσκέπτετο τὴν ποσότητα τῆν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ζήτησῃ.

— Εἰπέτε πόσα θέλετε, κύριε, πόσα θέλετε;

— Πέντε χιλιάδας λίρας στεργίνας.

Μόλις ὁ γέρον εἶπε τὴν ποσότητα ταύτην καὶ προσήλωσε τοὺς μικροὺς ὀρθαλμούς του ἐπὶ τοῦ ἐπισκέπτου του, περιμένων ἀνησυχῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του.

— Συναινῶ, εἶπεν ὁ Μίραν μετὰ ψυχρότητος.

Ἀντὶ νὰ χαρῆ ἐκ τῆς εὐκολίας τοῦ πελάτου, ὁ Κ. Δαβίδ, ἐλυπήθη πικρῶς· διότι ἐζήτησε τόσον ὀλίγα.

— Ἰδοὺ ἀβράβων, εἶπεν ὁ νέος σύρων ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου τοῦ γραμματίου πεντακοσίων λιρῶν. Θὰ ἐπανελάθω αὐρίον τὸ ἐσπέραις κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ θὰ μὲ εἰπῆτε τί ἐπράξατε, τὸ σχέδιόν σας καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως. Ἐὰν εὕρω τὸ ἔργον κατορθωτὸν, θὰ σὰς δώσω ἀκόμη πεντακοσίας λίρας αὐρίον. Ἐἴμεθα σύμφωνοι;

— Ναί, κύριε, ἀπεκριθῆ ὁ πράκτωρ δράττων ἀπλήστως τὸ γραμματίον καὶ πλησιάσας αὐτὸ εἰς τὴν λυχνίαν διὰ νὰ ἰδῆ ἐν ἦτο καλόν. Μέχρι τῆς αὐρίον τὸ σχέδιόν μου θὰ ἦναι ὠριμον· ἀλλὰ πρὶν κάμω κανὲν βῆμα, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ μάθω τὸ ὄνομα τοῦ . . .

— Ἐνόμιζα ὅτι σὰς τὸ εἶπα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός καλεῖται Βίλλ Σίδελερ.

— Βίλλ Σίδελερ, ἐπανελάθεν ὁ γέρον φιλάργυρος. Ἄρκει τοῦτο.

Μειδίμα εὐχαριστήσεως ἐφώτισε τοὺς χαρακτῆράς του. Ἦ ἐσπέρα ὑπῆρξε καλή.

Πελάται τινὲς ὡς τὸν Μίραν-Ἄφαξ θὰ τὸν ἐπλούτιζον ταχέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ἡ χειροτέρα χρῆσις τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ κάμῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι νὰ τὸν ἀπαγχονίσῃ.

Οί νεώτεροι νομοθέται φαίνονται αισθανόμενοι μικρόν κατὰ μικρόν τὴν σπουδαίαν ταύτην ἀλήθειαν. Αἱ εἶρκεται ἀρχίζουσι νὰ ὑπόκεινται εἰς πειθαρχίαν τινά· εἰσάγουσιν εἰς αὐτὰς τὸν ἱερέα καὶ τὸν διδάσκαλον, καὶ πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι μὲ τὸν καιρὸν ὁ καταστῆ ὁ δεσμοφύλαξ ἀνωφελής.

Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἡ Νευγάτη παρουσίᾳξεν ὅλως διάφορον θέαν τῆς σημερινῆς. Ἐπέτρεπον εἰς τὸν πλούσιον κωκουργὸν νὰ διέρχεται ἐν αἰσχίστῃ κραιπάλῃ καὶ ἀσωτεία τὸ βραχὺ διάστημα τὸ διαχωρίζον τὴν προφυλάκισιν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς δικάσεως· τὸ λογικὸν καὶ ἡ συνείδησις κατεποντίζοντο ἐν τῷ οἴνῳ. Ἐξ ἐναντίας, ὁ πτωχὸς, εὗρισκεν ὅτι ἐν τῇ φυλακῇ ὡς καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ πτωχία ἦτο τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτωντου.

Οἱ δεσμοφύλακες, οἵτινες πῦξανον σημαντικῶς τὰ εἰσοδήματά των ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ ζύθου, τῆς ῥακῆς καὶ τοῦ καπνοῦ, ἐκολάκευον ἐκείνους ὅσοι εἶχον χρήματα μέχρι τῆς ἐξαφάνισεως τῆς τελευταίας γινέας των. Τὰ κτυπήματα, αἱ κακαὶ μεταχειρίσεις ἐπεφυλάσσοντο δι' ἐκείνους οἵτινες δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν φιλαργυρίαν των, καὶ τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὡς χυδαίους μικροκλέπτας, ὡς ἄτολμα ἄτομα καὶ μὴ δυνάμενα νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν κακὴν στροφὴν τῶν πραγμάτων.

Ἡ αἴθουσα ὅπου οἱ ὑπόδικοι διήρχοντο τὴν ἡμέραν ὡμοίαζε μᾶλλον μὲ ταπιγράχον ἢ μὲ τόσον ἐγκαθειρξέως. Τὸ σύμβολον ἦτο νὰ ἄδωσι, νὰ παίξωσι καὶ νὰ πίνωσι. Αἱ θέσεις προέδρου καὶ ἀντιπροέδρου κατελαμβάνοντο γενικῶς ὑπὸ νυκτοκλεπτῶν ἢ ληστῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φήμη ἔδιδε δικαίωμα νὰ κατέχωσι τὰς θέσεις ταύτας, διότι καὶ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα ἔχει τὴν ἀριστοκρατίαν του. Οἱ δεσμοφύλακες, ἀφοῦ ἐτελείωνον τὴν ἐργασίαν των, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰ ὄργια ταῦτα· τὰ ἄσεμνα ἄσματα καὶ αἱ βλασφημίαι ἀντήχουν ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔπρεπε νὰ ἀκούωνται εἰμὴ οἱ θρῆνοι τῆς μεταμελείας.

Ἰπῆρχε μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Νευγάτης γέρων τις ἰσχνός, μὲ τραχεῖς χαρακτηρισ, γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μίκ. Δὲν ἦτο ἀκριβῶς γνωστὸν ἐὰν ἦτο ὑπόδικος ἢ κατάδικος. Οἱ δεσμοφύλακες ὀλίγην προ-

φανῶς ἔδιδον εἰς αὐτὸν προσοχὴν, διότι τὸν ἄφρονον νὰ περιφέρεται ὅπου ἤθελε. Δεσμῶται τινες τὸν ὑπέθετον κατάσκοπον, ἄλλοι δὲ κλειδοκράτορα παραιτηθέντα.

Ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ἢ ἐφαίνοντο ὅτι τὸν ἐγνώριζον· καὶ αὐτὸς ὁ διοικητής, ἐκτελῶν τὴν ἡμερησίαν περιπολίαν του, τὸν ἐχαιρέτιζεν ἐνίοτε διὰ τῆς κεφαλῆς· ἦτο δὲ τοῦτο μέγιστον σημεῖον συγκαταβάσεως.

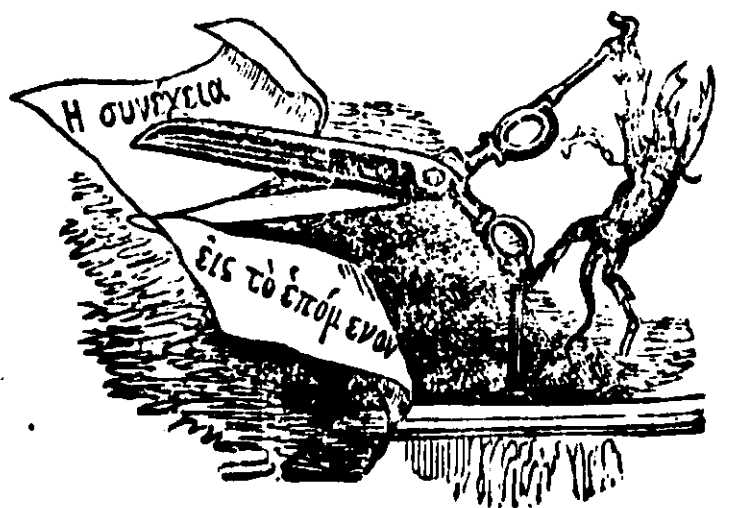
Ὁ Μίκ ἦτο ἐπίσης παράδοξος καὶ διὰ τὰς ὀρέξεις του καὶ διὰ τοὺς τρόπους του· γενικῶς εἶπειν μᾶλλον ἀπέφευγεν ἢ ἐζήτει τὴν μετ' ἄλλων συγκοινωνίαν. Εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς παρρητητής ἢ ὡς ἐνοικος.

Ἐτερόν τι ἀξιοσημεῖωτον ἦτο ὅτι κατὰ πᾶσαν τρίτην, ἣτις ἦτο ἡμέρα ἀπαγχονίσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γεωργίου Γ', ὁ γέρων δὲν ἐφαίνετο ποτὲ εἰμὴ πολὺ βραδέως εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν, καὶ τότε ἐφαίνετο σιωπηλότερος παρὰ τὸ σῦνηθες.

Ἴν ἐνὶ λόγῳ ἦτο ἐκ τῶν ὄντων ἐκείνων τὰ ὁποῖα πολὺ ὀλίγας ἀνθρωπίνας συμπαιθείας ἔχουσιν· ἡ ἀνθρωπότης ἐφαίνετο ἀπωθήσασα αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς, ὡς τὸν Κάϊν, ἔζη μόνος ἐν μέσῳ τῶν ὁμοίων του.

Ὁ Μίκ περιεφέρετο θερμενόμενος εἰς τὸν ἥλιον κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς ὅταν ὁ Σίδελερ παρουσιάσθη. Ἐκράτει μεταξὺ τῶν ὀδόντων σιγάρον καὶ ἐξέπεμπεν ἐκ διαλειμμάτων πυκνὰ νέφη καπνοῦ.

Διερχόμενος πλησίον τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὁ κονικλοτρόφος παρετήρησεν ὅτι ἔβλεπεν αὐτὸν μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος. Τὸ ἐνδιαφέρον ἐκεῖνο κατέστη μετ' ὀλίγον τοσοῦτον καταφανὲς ὥστε ὁ Βίλλ ἐνόμισεν ἑαυτὸν προσβαλλόμενον.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Έξεδόθη ὁ πρῶτος τόμος τῆς Κομήσεως Σαρνύ, μὲ τρεῖς εἰκόνας, ἐκ τῶν ἐν τῷ μυθιστορήματι δρώντων προσώπων, καὶ τιμᾶται δραχ. 7 ⁵⁰/₁₀₀.

Ἐκ τοῦ δευτέρου τόμου ἐξεδόθησαν τέσσαρα φυλλάδια τιμώμενα τεσσάρων δραχ. Τὸ ὅλον βιβλίον ἀπαρτίσει 4 τόμους τιμωμένους δραχ. 30.

Θέλοντες νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς Συνδρομητὰς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀναγγέλλομεν ὅτι ὅστις ἐξ αὐτῶν προπληρώσει δραχμὰς 20 λαμβάνει καὶ τοὺς 4 τόμους καθ' ὅσον οὗτοι ἐκδίδονται. Τοῦ ἐξαιρετικοῦ τούτου προνομίου ἀπολαύουσι μόνοι οἱ Συνδρομηταὶ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

Συνιστῶμεν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἠραιῶ τούτου βιβλίου οὐ μόνον τοῖς μυθιστορηματοφίλοις, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἀναγνώστῃ διότι ἐν αὐτῷ ἐκτίθεται τερπνῶς καὶ μὲ χάριν ὅλη ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις.

ΛΙΓΓΕΛΟΣ ΠΙΤΟΥ, μυθιστόρημα Ἀλ. Δουμᾶ. Τούτου συνέχεια εἶναι ἡ Κόμησσα Σαρνύ. Προέβημεν εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ ἐκτύπωσιν τούτου κατ' ἐπίμονον αἴτησιν πολλῶν ἐκ τῶν συνδρομητῶν τῆς Κομήσεως Σαρνύ. Κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐκδίδεται ἐν φυλλάδιον. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν τρία. Τὸ ὅλον βιβλίον ἀπαρτίσει 11—12. Εἰς τὰς Ἐπαρχίας δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ κατὰ φυλλάδιον πληρωμὴ, ἀλλ' ὅστις εὐαρεστεῖται, ἅς προαποστείλῃ δραχμὰς 10 διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐκδοθέντα καὶ ἐκδοθησόμενα φυλλάδια.

Ὁ χορηγίσας ἡμῖν πέντε συνδρομητὰς καὶ προαποστείλας τὸ ἀντίτιμον λαμβάνει ἐν ἀντίτυπον δωρεάν.

Οἱ προμηθεύοντες 5 συνδρομητὰς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην προπληρώνοντας τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν των λαμβάνουσι ἐπὶ ἐν ἔτος αὐτὴν δωρεάν.

Οἱ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγγράφως τὴν διεύθυνσιν περὶ τούτου, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια· εἰ δὲ μὴ τὰ ἀπολεσθέντα ἀναπληροῦνται ἀντὶ λεπτῶν 50 ἕκαστον.

ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις γίνεται συνδρομητῆς, ἀν δὲν πέμψῃ συγχρόνως τῇ αἰτήσῃ καὶ τὴ ποσὸν τῆς ἐτησίας συνδρομῆς.

ΠΑΣΑ ἐπιστολὴ μὴ ἀπηλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐπιγράφονται οὕτω :

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδ. συγγράμ. « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. »

Εἰς Ἀθήνας.

Αἱ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ὀκτωβρίου καὶ λήγουσι τὴν 30 Σεπτεμβρίου.